

Els Grups de Suport a Catalunya (2017-2019). De la repressió política a l'acció col·lectiva

Los Grupos de Apoyo en Cataluña (2017-2019). De la represión política a la acción colectiva

Support Groups in Catalonia (2017-2019). From Political Repression to Collective Action

Raúl López Álvarez

Universidad de Barcelona

<https://orcid.org/0009-0001-6492-0610>

raul221999@gmail.com

Historia editorial

Received: [24/07/2024]

First Review: [27/09/2024]

Accepted: [25/10/2024]

Published: [28/10/2024]

Palabras clave

Grupos de Apoyo; Cataluña; Represión política; Acción colectiva; Movimientos sociales; Construcción social de la protesta.

Resumen

Este artículo trata de ofrecer una visión a escala microsocia sobre la construcción social de la protesta. Este nivel de análisis permite captar cómo las decisiones y las interacciones de determinados individuos y grupos dentro de un conflicto social se reflejan después en estructuras más amplias. Para ello, se analiza el ciclo de protestas que se desarrolla en Cataluña de 2017 a 2019 y se presta atención a las respuestas ofrecidas ante la judicialización del conflicto social y la represión política. El núcleo de esta investigación son los Grupos de Apoyo, los cuales constituyen la forma organizativa generalizada entre los diferentes movimientos sociales durante el período para tratar de transformar la criminalización que sufren en conflicto político. Esta investigación supone una aportación valiosa para el estudio de la protesta en Cataluña y en lo que respecta a los procesos de resignificación y construcción de identidad frente a un problema social para generar acción colectiva.

López-Álvarez, R. (2024). Els Grups de Suport a Catalunya (2017-2019). De la repressió política a l'acció col·lectiva, *Anuario del Conflicto Social*, n 15, e- 47362. <https://doi.org/10.1344/ACS2024.15.10>

Paraules clau

Grups de Suport; Catalunya; Repressió política; Acció col·lectiva; Moviments socials; Construcció social de la protesta.

Resum

Aquest article tracta d'oferir una visió a escala microsocia sobre la construcció social de la protesta. Aquest nivell d'anàlisi permet captar com les decisions i les interaccions de determinats individus i grups dins un conflicte social després es reflecteixen en estructures més àmplies. Per fer-ho, s'analitza el cicle de protestes que es desenvolupa a Catalunya del 2017 al 2019 i es presta atenció en les respostes ofertes davant la judicialització del conflicte social i la repressió política. El nucli d'aquesta investigació són els Grups de Suport, els quals constitueixen la forma organitzativa generalitzada entre els diferents moviments socials durant el període per tractar de fer mutar la criminalització que pateixen en conflicte polític. Aquesta investigació suposa una aportació valuosa per l'estudi de la protesta a Catalunya i pel que fa als processos de resignificació i construcció d'identitat davant un problema social per generar acció col·lectiva.

Keywords

Support Groups; Catalonia; Political repression; Collective Action; Social movements; Social construction of protest.

Abstract

This article seeks to offer a microsociological perspective on the social construction of protest. This level of analysis enables an understanding of how the decisions and interactions of specific individuals and groups within a social conflict are subsequently reflected in broader structures. To achieve this, the study examines the protest cycle that unfolded in Catalonia from 2017 to 2019, with particular attention to the responses to the judicialization of the social conflict and political repression. Central to this research are the Support Groups, which constituted the predominant organizational structure among the various social movements during this period, aiming to transform the criminalization they encountered into a political conflict. This study makes a valuable contribution to the analysis of protest in Catalonia and to the processes of re-signification and identity construction in response to a social issue, with the goal of generating collective action.

1. Introducció

El cicle de protestes que es desenvolupa a Catalunya del 2017 al 2019, el qual té com a vector principal el procés independentista i la posterior sentència als líders polítics que l'encapçalen (el Govern de la Generalitat) i a diferents líders de la societat civil, la tardor del 2019, continua sent encara en l'actualitat matèria d'estudi per juristes, politòlegs i sociòlegs.

En aquest període hi destaquen diversos moments àlgids com el referèndum de l'1 d'octubre, la vaga general del 3 d'octubre arran de la violència policial desplegada per impedir la celebració del referèndum, les mobilitzacions estudiantils exigint la rebaixa dels preus de la matrícula universitària durant el 2017, les vagues generals feministes del 8 de març de 2018 i 2019, les sentències als líders del procés durant la tardor de 2019 que culminen amb l'intent de l'ocupació de l'aeroport del Prat-Barcelona, impulsat pel Tsunami Democràtic, i les posteriors manifestacions convocades, on destaca la conflictivitat que va haver-hi a la plaça Urquinaona de Barcelona. En tots aquests actes de protesta s'hi pot subratllar un augment de la conflictivitat social que va anar acompanyat de nombroses detencions policials i la consegüent obertura de processos penals contra diversos manifestants i activistes. Això va afectar a les narratives i als discursos dominants que imperen entre diferents sectors de la societat pel que fa a l'ús de la violència policial i el paper aparentment neutral del sistema judicial.

Figura 1. Els bombers apaguen un contenidor cremant després de la manifestació convocada pel SEPC¹ (Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans) sota el lema "Prou taxes abusives" el 2 de març del 2017. Aquesta manifestació vam comptar amb més de 9.000 assistents segons el propi Sindicat.

Font: Notícia del diari El Periódico. *Milers d'estudiants es manifesten a Barcelona per exigir la rebaixa de les taxes universitàries.* <https://www.elperiodico.cat/ca/societat/20170302/estudiantes-universitaris-protestes-rebaixa-taxes-universitat-5870646>

---

¹ El SEPC és un sindicat estudiantil amb implementació a la majoria d'universitats dels Països Catalans i a diversos instituts. Es troba vinculat a l'Esquerra Independentista i lluita per una educació pública, popular, feminista, en català i de qualitat.

Figura 2. Els mossos d'esquadra tracten de desallotjar de la convocatòria de Tsunami Democràtic² a diversos manifestants de l'aeroport de Barcelona-El Prat fent ús de porres extensibles (14 d'octubre del 2019).

Font: Notícia del diari Nació Digital. *El jutge del cas Tsunami ofereix personar-se a la família del turista mort al Prat.* <https://naciodigital.cat/societat/el-jutge-del-cas-tsunami-ofereix-personarse-a-la-familia-del-turista-mort-al-prat-45360-102.html>

Figura 3. Llançament d'objectes i trossos de llombarda per part dels manifestants a plaça Urquinaona contra la intervenció policial (18 d'octubre del 2019). L'operatiu policial d'aquell dia per desallotjar els manifestants va desencadenar greus aldarulls, arribant al punt que els Mossos d'Esquadra van utilitzar per primera vegada en la seva història la tanqueta amb canó d'aigua, adquirida el 1994.

Font: Diari Vilaweb. *18 d'octubre, la batalla d'Urquinaona.* <https://www.vilaweb.cat/noticies/18-doctubre-la-batalla-durquinaona/>

---

² El Tsunami Democràtic va ser una iniciativa sorgida de la societat civil per oposar-se a la sentència del Tribunal Suprem als líders del procés. Sense portaveus oficials, va organitzar accions a través de les xarxes socials per mobilitzar la resposta ciutadana.

Figura 4. Cordo policial davant un piquet feminista de més de 300 dones, durant la vaga general del 8 de març del 2019 a Girona, que pretenia tancar diversos comerços de la ciutat.

Font: Diari el Gerió Digital. *Un piquet feminista intenta que tanquin els comerços durant la vaga del 8-M a Girona.*

<https://www.gerio.cat/noticia/549085/un-piquet-feminista-recorrer-el-centre-de-girona-per-reclamar-que-els-comercos-tanquin-dur>

Les estratègies implementades per les autoritats polítiques i judicials tenen per objectiu fer augmentar els costos de la protesta i deslegitimar les reivindicacions i els objectius dels participants (Bernat i Whyte, 2020, 2021). Si es para l'atenció al moviment independentista, diferents autors (OSPDH, 2017; Bernat i Whyte, 2021) han assenyalat el conjunt d'estratègies de criminalització que van concórrer durant el període: limitació de l'exercici de drets civils i polítics, violència policial i manca de proporcionalitat en les actuacions contra manifestants, obertura de processos penals sense indicis clars, sancions per via administrativa i cessament i suspensió de càrrecs electes.

Aquest tarannà criminalitzador i repressiu intentava que el conflicte polític fos substituït pel conflicte jurídic. Quan els motius percebuts a escala macro que guien el suport a la protesta deixen de ser les demandes i els conflictes d'interessos per objectius polítics, tot es redueix a si una conducta es troba o no tipificada en una llei. Així s'aconsegueix despolititzar el conflicte social. Les accions implementades per les autoritats tenien la voluntat de presentar un moviment independentista generalment pacífic, que situava al centre del seu discurs ideals emancipatori-democràtics fins al 2018 (Della Porta et al. 2019), com una amenaça a l'Estat de dret i a l'Ordre Públic. Després de les sentències de 2019 les demandes en favor de l'autodeterminació van veure's substituïdes per altres marcs i narratives centrades en la defensa dels drets civils i polítics, vinculades a l'experiència viscuda entorn de la repressió. És comú en diverses situacions de conflicte social el fet que quan la percepció i el desenvolupament de sentiments d'injustícia augmenten, els manifestants adoptin tàctiques més violentes dins els seus repertoris d'acció (Gamson, 1992) o hi hagi una radicalització discursiva (Della Porta et al. 2019).

D'afegitó, el procés independentista no es pot entendre sense la presència prèvia d'un dens teixit social activat políticament. S'entrellaça amb diferents demandes que existien abans de l'1 d'octubre i s'expressen complementàriament, encara que de forma complexa, durant l'auge que es produeix del 2017 al 2019. D'una banda, hi ha tota una experiència vinculada al cicle més ampli postcrisi de 2008 que es dona amb els Indignats i l'experiència del 15M, on també

s'experimenta la repressió (Camps i Di Nella, 2020), i l'emergència de nous actors en el cas català, com l'associació Òmnium cultural i la creació de l'ANC, que impel·liran a la mobilització i modificaran l'estructura d'oportunitats polítiques (Bonet-Martí i Bretones, 2022). Altrament, la criminalització de grans capes de la societat catalana i l'augment de la percepció d'injustícia a Catalunya no ha impactat només en el moviment independentista. Diversos moviments socials com el feminista, LGBTI, antifeixista, estudiantil, en defensa del dret a l'habitatge, antiracista i sindical també han estat criminalitzats i han patit repressió.

De fet, la repressió durant el cicle de protestes no és exercida només per l'Estat espanyol. Dins el cicle de protestes hi ha determinats actors socials molt actius que pretenen tensar i radicalitzar-lo i és en aquesta tensió per formar un determinat consens i contenir la radicalització que el Govern de la Generalitat sanciona un ventall de formes de protesta del conjunt de moviments socials que es troben més actius. Aquest procedir s'emmarca dins l'objectiu de neutralitzar estratègicament certes fraccions internes (McPhail et al. 1998).

Les investigacions que s'han realitzat fins ara han posat el focus en la violència institucional i policial (OSPDH, 2017); les conseqüències que aquesta tenia en el públic general i en el susceptible de mobilitzar-se (Balcells et al. 2021); els clivatsges socials, els marcs de referència i els arguments que legitimaven la protesta (Camps et al. 2021) o els vincles entre els imaginaris socials i nacionals d'aquest moviment independentista i el passat de lluita antifranquista a Catalunya (Miley, 2019). En aquesta investigació es pretén afegir un nivell d'anàlisi microsocial des del marc teòric de la construcció social de la protesta desenvolupat per Klandermans (1994), centrant l'objecte d'estudi en una fórmula organitzativa que es generalitza a Catalunya durant aquest període i que tracta de fer mutar els costos i les conseqüències de la repressió en conflicte polític: els Grups de Suport. Per començar, aquests s'entenen com un mecanisme de construcció d'identitat i significat a les conseqüències de la repressió política. Es tracta de grups reduïts de persones amb una organització de base que acompanyen a les persones encausades d'un moviment social per haver participat en l'acció col·lectiva d'una protesta.

El nivell d'anàlisi on se situa la recerca es justifica en la necessitat de comprendre en un nivell inferior les interaccions que hi ha entre el sistema polític i penal amb aquelles persones que protesten i com aquestes poden arribar a denunciar les vulneracions de drets i els abusos que pateixen en els nivells superiors. Sovint, la repressió és vista com una variable independent que afecta de manera homogènia i omnipotent al conjunt dels moviments socials, negant les seves possibilitats d'agència i les eleccions estratègiques que duen a terme per fer-hi front, les quals a una escala macro no es poden captar nítidament (Honari, 2017 i 2018). Dit d'una altra manera, com intenten evitar la neutralització de la protesta, la despolitització de les demandes i del conflicte social i, finalment, la desmobilització.

L'anàlisi de l'acció col·lectiva i els moviments socials es fonamenta en dues tradicions: la nord-americana, centrada en la mobilització de recursos, i l'europea, enfocada en els condicionants estructurals de la protesta i les oportunitats polítiques. Aquesta investigació considera ambdós enfocaments com a complementaris, tal com afirma Bert Klandermans (1994), i no busca avaluar el debat acadèmic sobre elles, sinó explicar els mecanismes de mutació i resignificació dels problemes socials en conflictes actius. Els Grups de Suport són un element clau en aquest procés, i l'estudi s'enfoca en les motivacions, idees i expectatives dels seus membres, així com en els seus repertoris d'acció i les seves relacions amb altres col·lectius. El cas particular analitzat pot contri-

buir a una millor comprensió dels moviments socials i el conflicte social a Catalunya entre 2017 i 2019, però també als canvis que hi ha en els marcs de referència i els discursos que imperen al final del cicle de protestes.

Per tant, l'objectiu general és tractar d'aclarir quin paper polític i discursiu han jugat els anomenats Grups de Suport en els casos judicials oberts durant aquest cicle de protestes, més enllà del seu paper directe en la defensa i suport a les persones encausades. Aquest estudi de cas s'acota als moviments socials que van comptar amb major suport social i major mobilització: l'independentista, el feminista i l'estudiantil.

En un segon nivell, hi ha tres objectius específics que permeten l'assoliment de l'objectiu general: (1) l'anàlisi de 9 Grups de Suport i la concreció de les seves característiques més rellevants com a nou objecte d'estudi dins la literatura dels moviments socials, (2) conèixer les estratègies que implementen a un nivell micro per fer mutar a una escala macro el sentit general de l'opinió pública i el discurs criminalitzador i (3) relacionar aquests grups amb la teoria de la construcció social de la protesta.

2. Casos d'estudi

Els 6 militants d'Arran acusats per fer una Roda de Premsa davant la seu del Partit Popular. La persona entrevistada, juntament amb cinc altres, va ser encausada per organitzar una roda de premsa davant de la seu del Partit Popular el 27 de març del 2017, on van mostrar pancartes i urnes simulades. El judici es va ajornar cinc vegades per raons com la malaltia de l'encarregat del peritatge i els testimonis de la defensa amb Covid. L'acusació de la fiscalia demanava una multa de 5.400 euros i una responsabilitat civil solidària de 1.391,50 euros. No obstant això, van ser absolts, ja que el jutge va considerar que l'alteració de l'ordre públic no equival a una vulneració greu de la pau pública, veient-la com a un cert desordre enmig de la tensió associada a l'exercici de certs drets fonamentals.

La Pública a Judici. La persona entrevistada és part d'una causa penal oberta per incidents ocorreguts el 2 de març del 2017 en una manifestació convocada pel Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC), on van participar prop de 1.500 persones. Durant la protesta, es van causar danys a façanes i aparadors de comerços i es va incendiar un contenidor. A la causa hi ha dotze persones més, a les quals la Fiscalia demanava vuit anys i mig per desordres públics i divuit mesos de pena-multa per danys, amb una quantitat total de 140.635,58 euros. Tot i això, van ser absoltes a l'Audiència Provincial de Barcelona, ja que la Fiscalia les considerava coautores necessàries dels delictes i no es van individualitzar les acusacions des de les primeres diligències, vulnerant els principis acusatori i de defensa processal al delicte danys. Això vulnerava el principi acusatori i de la defensa.

8 mil motius. La persona entrevistada és part d'un cas amb sis dones més per incidents ocorreguts la matinada del 8 de març del 2018 a Sant Cugat, on es van bloquejar les vies del tren dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya per promoure una jornada de vaga general i obtenir més cobertura mediàtica. La Fiscalia demana tres anys de presó per un delicte de desordres públics i 26 mil euros de responsabilitat civil solidària per cadascun. El judici, programat per gener del 2023, es va ajornar perquè no es va trobar l'escrit de defensa d'una de les advocades, tot i que tenia la còpia en mà que confirmava la seva presentació als jutjats. Van ser jutjades l'abril del 2024.

21 Raons. L'1 d'octubre del 2018 es van ocupar les vies de l'AVE a Girona. Arran d'aquests fets el 16 de gener el Cos Nacional de Policia (CNP) va detenir sense ordre judicial a 16 de les 19 persones imputades. Dies més tard la causa es va ampliar a 21 persones. Finalment, només 4 han anat a judici. Aquest judici s'ha celebrat el 28 de març del 2023 i se'ls demanava 4 anys de presó i 62.000 euros de responsabilitat civil. El juliol del 2024 les 4 persones encausades van rebre el sobreseïment lliure de la causa després de l'entrada en aplicació de la Llei d'amnistia.

Brian Absolució. Les protestes organitzades pel Tsunami Democràtic quan se celebrava un Barça-Madrid (18 de desembre del 2019) i contra la celebració d'un Consell de Ministres a Barcelona (21 de desembre del 2019) van comportar la imputació del Brian. El primer fet va comportar una sentència d'1 any i mig de presó dictada el març del 2022 i del segon va resultar absolut el maig del 2022, encara que Fiscalia demanava en un inici 6 anys i mig de presó.

Els7del30G. El 30 de gener del 2018 diferents manifestants van intentar accedir al parc de la Ciutadella i envoltar el Parlament de Catalunya per legitimar la investidura telemàtica de Carles Puigdemont en un context polític on l'aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola encara estava vigent. Se'ls acusava per un delictes de desordres públics i atemptat contra l'autoritat amb lesions. Van ser jutjats el novembre del 2023 després d'haver-se suspès el judici durant el novembre del 2022 quan la Generalitat es va retirar com acusació particular el mateix dia del judici. Dels 7 encausats, un va ser apartat del judici i espera una nova data per ser jutjat. Dels altres 6, un ha estat absolut i els altres 5 han estat condemnats per atemptat, amb penes d'un any de presó per a 3 i de cinc mesos per a 2. Les imputacions per desordres públics i lesions als Mossos d'Esquadra han estat desestimades. El juny del 2024 se'ls va aplicar la Llei d'amnistia i es van anular les penes.

Desemmascarem el feixisme. El 7 de juny del 2018 es va organitzar una convocatòria de grups antifeixistes contra un acte que pretenia realitzar Societat Civil Catalana a la Universitat de Barcelona. Els mossos d'esquadra van identificar a 18 persones i mesos després la Fiscalia d'Odi de Barcelona va acusar-los de desordres públics, coaccions i atemptat contra les llibertats i drets fonamentals amb l'agreujament d'odi. Se'ls demana 45 anys de presó i 140.000 euros als 18 encausats. Estan pendents de judici des del març del 2021.

Erik Absolució. El 18 d'octubre del 2019 un jove de Terrassa va ser identificat a les manifestacions contra les sentències als líders del procés independentista. Dues setmanes més tard va ser detingut i la jutge va decretar presó provisional per ell en considerar que hi havia risc de reiteració delictiva. 5 dies més tard va sortir de la presó. La Fiscalia li demanava 3 anys de presó per desordres públics i l'acusació particular, la defensa de dos agents de la policia nacional, hi sumava 4 anys més i 37.500 euros per un delictes d'atemptat contra l'autoritat i dos delictes de lesions. Els presumptes fets que havia comés era el llançament de pedres, objectes contundents i pirotècnica contra els agents. El novembre del 2023 va resultar absolut.

Hi érem totes. Durant la vaga del 8 de març del 2019 es van realitzar diferents talls de carretera durant el matí a les comarques del Bages i el Moianès i a la tarda es va realitzar una manifestació on es van produir diferents aldarulls i els mossos d'esquadra van intervenir per contenir la manifestació. La Fiscalia va acusar a 10 dones amb 19 anys i 6 mesos de presó i 23.000 euros de pena-multa per un delictes de desordres públics, danys i atemptat contra l'autoritat. Van ser

jutjades el setembre del 2022 i 7 dies van resultar absoltes, mentre que les altres 3 van ser condemnades a una multa de 180 euros per delictes lleus de danys i a 360 euros de responsabilitat civil.

3. Metodologia

Per estudiar els Grups de Suport s'ha optat per la realització de tres entrevistes semiestructurades en profunditat com a tècnica de recollida de dades qualitativa i, en paral·lel, s'ha fet una revisió de l'activitat a les xarxes socials i l'atenció mediàtica dels mitjans de comunicació a nou Grups de Suport.

	<i>Edat</i>	<i>Gènere</i>	<i>Causa / Grup de Suport</i>	<i>Duració de l'entrevista</i>	<i>Participació Política</i>
Jana	28	Dona	Arran	67 minuts	Arran i moviment estudiantil del campus de la UAB
Rosa	26	Dona	La Pública a Judici	55 minuts	SEPC i assemblea de facultat de socioecos (UB)
Dolors	26	Dona	8 mil motius	57 minuts	Col·lectiu feminista Horabruixa (Sant Cugat)

Figura 5. Taula resum del perfil de les tres persones entrevistades.

Font: Elaboració pròpia.

Les tres persones entrevistades, les quals són dones, han estat seleccionades per considerar-se un subjecte clau a l'hora d'explicar individualment i col·lectivament les conseqüències del procés judicial i la repressió política. Aquest enfocament segueix el concepte d'informador clau (Riba, 2014). Les entrevistes compleixen la funció d'ajudar a comprendre les representacions culturals del conflicte i com els valors, interessos i idees es manifesten en la protesta (Della Porta i Diani, 2011).

Les entrevistes són una tècnica utilitzada per recopilar informació oral i personalitzada sobre les opinions de les persones i permeten obtenir la narració d'un esdeveniment des del punt de vista del narrador (Folgueiras, 2016). Les entrevistes semiestructurades utilitzen preguntes obertes, que permeten als entrevistats expressar les seves opinions sobre el tema d'interès, i també proporcionen a l'entrevistador la possibilitat de formular noves preguntes segons les respostes rebudes. L'objectiu no és trobar una resposta objectivament correcta, sinó descobrir la sinceritat dels entrevistats (Ruiz, 2007).

Durant les entrevistes, es va preguntar per la implicació política de les tres persones entrevistades, els seus coneixements previs sobre la repressió, les motivacions per implicar-se políticament, el context de les seves detencions i les reaccions que van provocar, i, finalment, sobre els Grups de Suport (la seva composició, la campanya política i les accions realitzades). Les seves respostes han servit per formular unes primeres idees sobre els aspectes següents:

- El context polític i vivencial que experimenten i perceben les encausades.
- Els càlculs i les avaluacions de cada circumstància amb què es troben.
- Les afectacions en la seva participació política que té l'obertura d'un procés judicial
- La composició dels Grups de Suport i els diferents perfils que hi participen.
- Els objectius que tenen i persegueixen aquestes fórmules organitzatives.
- Les dificultats i les oportunitats de cadascun dels tres casos quan avança el procediment judicial.

En tractar-se de només tres entrevistes, s'ha considerat necessari complementar els resultats obtinguts amb l'anàlisi de l'activitat a les xarxes socials de sis casos més. Les xarxes socials poden ser vistes com a camps discursius amb menors barreres d'entrada, és a dir, on determinats actors que tenen majors dificultats per accedir a altaveus mediàtics, que influeixen amb major força en l'opinió pública, poden tractar de fer escoltar la seva veu.

Les elits polítiques tenen una major capacitat per manipular i deformar l'opinió pública. Tenen un accés preferencial al discurs públic i això les habilita a formar models mentals i representacions que les presentin positivament (van Dijk, 2006). El nou context tecnològic en què actuen els moviments socials els porta a haver de considerar els mitjans massius i l'activitat a xarxes socials per lliurar la "batalla de la informació" (Players, 2018).

És per això que l'anàlisi de xarxes socials ha servit per detectar si hi ha patrons comuns que operen quan tracten de reaccionar i respondre amb discursos alternatius als discursos que generen les autoritats polítiques i judicials i els diferents repertoris d'accions que comparteixen. El seguiment s'ha fet a través dels seus comptes d'Instagram i X (l'antic Twitter).

	Abast temporal del cas i de l'anàlisi de xarxes socials	
	<i>Inici</i>	<i>Final</i>
<i>6 militants d'Arran</i>	Març 2017	Novembre 2022
<i>La Pública a Judici</i>	Març 2017	Juliol 2021
<i>8 mil motius</i>	Març 2018	Continua
<i>21 Raons</i>	Octubre 2018	Juliol 2024
<i>Brian Absolució</i>	Desembre 2019	Maig 2022
<i>Els 7 del 30G</i>	Gener 2018	Juny 2024
<i>Desemmascarem el feixisme</i>	Juny 2018	Continua
<i>Erik Absolució</i>	Octubre 2019	Novembre 2023
<i>Hi érem totes</i>	Març 2018	Setembre 2022

Figura 6. Taula resum amb l'abast temporal de cadascun dels casos analitzats i l'activitat a xarxes socials.

Font: Elaboració pròpia.

4. La repressió política

La posició de l'Estat a les societats occidentals es tracta d'un equilibri entre institucions coercitives i hegemòniques legitimada pels discursos dominants que imperen (Gramsci, 1983). Les institucions que conformen l'Estat i les funcions associades es troben socialment acceptades amb un grau que varia en funció dels discursos que s'imposen com a més rellevants (Jessop, 2014). Aquest procés de legitimació sovint despolititza la dominació estatal, presentant-la com a neutral, fet que oculta el poder polític i econòmic (Abrams, 1988). Els mitjans de comunicació, com a part del sistema polític, també contribueixen a mantenir l'ordre i criminalitzar la dissidència política (García i Calvo, 2019), mentre que l'Estat és percebut com a detentor del monopoli de la violència física i simbòlica (Bourdieu, 2014). Això li permet construir realitat, incloent-hi la criminalització de certs sectors socials per justificar la repressió.

Si a diferència del 15-M, on l'Estat va decidir optar en el binomi reforma o repressió per reforma, l'any 2017 a Catalunya s'opta per la segona opció (Bonet-Martí i Bretones, 2022). En aquest cas es va voler construir un relat de criminalització massiva o generalitzada (Bernat i Whyte, 2021) que anava acompanyat jurídicament de l'ús de la via penal contra determinats sectors socials, els quals van patir i experimentar petits estats d'excepció (Fritsch i Kretschmann, 2021). L'acció que es va desplegar complia una de les funcions que té la repressió política, posar en dubte les mateixes conviccions de qui protesta (Martín i Riera, 1992) i reduir els incentius per la participació, fent augmentar els costos socials de la protesta (Olson, 1992).

És per això que els moviments socials necessiten construir en oposició esquemes d'interpretació alternatius i camps d'identitat antagonistes (Hunt et al. 1994). El fet que en moviment social sigui llegit com a violent acostuma a anar acompanyat de la pèrdua de suport social (Muñoz i Anduiza, 2019), encara que també comporta un alineament de determinats grups en favor d'aquest. Altres autors parlen de fins i tot un efecte curvilini de la mateixa repressió, ja que en un inici pot generar adhesió i suport a la causa, però a partir de determinats nivells fer minvar la mobilització (Khawaja, 1993). En altres paraules, la repressió no és com a mínim l'única variable independent. Si es considera la repressió com un intent per fer minvar les oportunitats polítiques aquesta pot produir l'efecte contrari i generar una major percepció de greuge i indignació. També consolidar percepcions contràries al sistema polític que poden emergir més endavant i afectar de manera desigual a determinats sectors socials.

Les visions sobre la repressió política són útils però limitades, ja que, com assenyala Klandermans (1994), els problemes socials no són objectius ni venen donats. Centrar-se només en la dimensió estructural no explica per què la repressió estatal té efectes divergents en la protesta. Les oportunitats polítiques depenen de la percepció col·lectiva i de processos a escala macro, meso i micro, influïts per diferents creences. Per això l'estudi de la repressió no es pot reduir als recursos o factors estructurals afectats, sense considerar el context de negociació de creences polítiques. A tot fet social l'acompanya una atribució col·lectiva (McAdam et al. 2005) que no es dona d'antuvi o apriorísticament. En el període que s'analitza hi ha diversos col·lectius i organitzacions de la societat civil que tracten d'oferir diferents paquets ideològics que competeixen per imposar-se en el discurs públic (Gamson, 1988). En el cas dels Grups de Suport aquest no només volien denunciar la repressió de l'Estat, sinó també aquelles causes on el Govern de la Generalitat hi estava present, sancionant aquelles conductes de col·lectius de base que pretenien tensar i radicalitzar l'espectre polític.

La proposta de Klandermans (1994) s'adopta en aquesta investigació perquè permet integrar en diferents nivells d'anàlisi la dimensió col·lectiva, individual i la relació entre ambdues de l'acció col·lectiva. En ella s'hi pot trobar una síntesi d'aquelles propostes teòriques i analítiques que havien analitzat per separat els diferents nivells d'anàlisi de la formació del discurs i les creences durant els actes de protesta. Cadascun d'aquests nivells té un espai i un temps diferenciat.

Al primer nivell hi ha el discurs públic i la formació i transformació de les identitats col·lectives. Aquí s'inclouen les diferents perspectives analítiques que consideren que perquè un problema social es transformi en protesta ha de tenir accés a l'espai del discurs públic. Els moviments socials no tenen la mateixa facilitat que altres actors per aconseguir-ho i quan ho aconseguixen les seves idees s'acostumen a transmetre i presentar de manera esbiaixada pels mitjans de

comunicació. Alguns autors han tractat aquest fet com una qüestió de manipulació de discursiva que afecta processos de comprensió estratègica, fragmentant la memòria episòdica del públic receptor i influent en els coneixements, actituds, ideologies, normes i valors amb què el públic avalua la vida social (van Dijk, 2008).

A aquest nivell es donen processos llargs de formació i transformació de creences i identitats col·lectives. La informació que s'extreu la posen en comú els individus dins els cercles d'on participen en la seva quotidianitat i la processen en diàleg amb altres persones. En aquest context és on es forma el consens i es dona validesa a determinades visions del món.

L'accés a mitjans de comunicació, com el programa "FAQS" o "Els matins" de TV3 va permetre a casos com el de La Pública a Judici o 21 raons guanyar simpaties, humanitzar a les persones encausades i augmentar el seu nombre de suports. Per contra, el moviment feminista ha hagut de fer front a nombroses campanyes d'assetjament i manipulació dins l'entorn digital arreu de l'Estat Espanyol, tal com assenyala l'informe de Calala Fondo de Mujeres (2021).

Al segon nivell hi ha la comunicació persuasiva durant les campanyes de mobilització per part de les organitzacions de moviments i contramoviments, així com dels seus oponents. Els sectors en pugna tracten de mobilitzar el consens cercant el suport de diferents grups amb diferents creences col·lectives. Això s'aconsegueix amb major èxit quan la diferència entre la definició d'una situació i les creences d'un grup és menor. En aquest nivell la comunicació es troba a mig camí entre la dimensió col·lectiva de la construcció social de la protesta i la dimensió individual. És persuasiva i acotada a determinats segments de la població. Per tal causa, a aquest nivell la connexió entre els marcs de referència (Snow et al. 1986) és el que permet a individus i organitzacions alinear-se i actuar unitàriament.

La vinculació general de la societat catalana amb els ideals democràtics associats al referèndum, la vinculació de les actuacions de l'Estat amb el passat de la Guerra Civil i el franquisme a Catalunya, la mobilització pacífica i l'ús de la desobediència civil, la idea de sobirania del poble català i la percepció que la Constitució espanyola es troba obsoleta va permetre al moviment independentista créixer i sumar adhesions. Això va ser possible pel fet que la creixent frustració amb el govern de l'Estat des de la crisi del 2008 havia dibuixat un escenari favorable perquè el moviment independentista pogués sintetitzar múltiples demandes i anhels en termes nacionals i socials (Miley, 2019; Camps et al. 2021)

Al tercer nivell hi ha la conscienciació durant episodis de protesta. La consolidació de les creences no es dona un cop les persones participen en l'acció col·lectiva. L'acció col·lectiva és a l'hora variable dependent i independent. En el transcurs de l'acció emergeixen llaços de solidaritat i s'acaben per formar i transformar determinades creences que poden portar a mantenir la participació o a rebutjar la protesta social. En aquesta mateixa direcció es manifesta Della Porta, O'Connor i Portos (2019) quan analitzen el referèndum català, destacant com durant les protestes s'experimenta amb noves tàctiques, es consoliden xarxes organitzatives, es generen sentiments de solidaritat i es redefeixen les condicions per a futurs esdeveniments.

En tots aquells nivells hi medien associacions, organitzacions i grups amb què les persones s'identifiquen i que constitueixen la base estructural necessària per a la formació i consolidació d'una possible identificació amb determinades categories macroestructurals (classe, gènere, nació, ètnia, etc.). El procés de captació i agregació no es pot analitzar des del punt de vista d'una

organització, sinó dins un camp pluriorganitzatiu on es construeixen sistemes d'aliances i oposició per part de la multiplicitat d'organitzacions a diferents nivells. En paraules de Klandermans (1994) “[Traducció pròpia] és aquí on s’interpreten les injustícies, es defineixen els mitjans i les oportunitats per l’acció, s’identifiquen els oponents, es decideixen les estratègies i s’avaluen els resultats” (p. 214).

Els Grups de Suport es considera que han constituït un espai rellevant per donar sentit i interpretar determinats fets socials (la repressió política soferta), però també per consolidar determinades creences i actituds entre els participants pel que fa a les autoritats polítiques i judicials, o més aviat, el mateix Estat.

5. El context català

A Catalunya des del 2008 es desenvolupa un context polític i mediàtic on cada cop es troben més presents les crítiques al sistema polític estatal, assenyalant el seu dèficit democràtic i les polítiques dutes a terme en un context de crisi econòmica. Aquest canvi en les percepcions forma part d’una onada global de protestes i mobilització que a ciutats com Madrid, Tel Aviv, Istanbul, Chicago o Hong Kong també va tenir el seu ressò. En aquest cicle de protestes es combinen reivindicacions materials i postmaterials dins una dimensió nacional on els principals subjectes que es mobilitzen són joves, els quals combinen les formes de protesta clàssiques amb un nou context tecnològic i mediàtic (Players, 2018).

A Catalunya, i especialment a la ciutat de Barcelona, amb el 15-M es desenvolupa un marc d’injustícia i la creença sobre unes expectatives d’èxit progressivament es fa més present als tres nivells assenyalats per Klandermans. Lemes com “Democràcia real ja!” i “No ens representen” es popularitzen a tots els nivells i la vaga del 29 de març del 2012 o les mobilitzacions que envolten el Parlament de Catalunya consoliden creences, identificacions i actituds polítiques en relació amb la legitimitat de determinades formes de protesta. Aquest nou patró de conflicte va acompanyat d’una radicalització ideològica dels participants respecte a la institució judicial i policial. Alguns autors han anomenat als discursos alternatius que es generen davant les conseqüències polítiques i judicials de la protesta del 15-M contrahegemonies antirepressives (Camps i Di Nella, 2020).

Figura 7. Cartell convocant el dia del judici de 19 manifestants que van participar de la convocatòria “Aturem el Parlament”, el 15 de juny de 2011, contra les retallades socials del president Artur Mas.

Font: L'Associació Cultural el Raval- EL LOKAL. *Pronunciament del TEDH sobre el cas Aturem el Parlament (fem memòria).*

<https://ellocal.org/pronunciament-del-tedh-sobre-el-cas-aturem-el-parlament-fem-memoria/>

Figura 8. Concentració de suport a Tarragona pel judici a tres activistes que van participar de la vaga general del 14 de novembre de 2012. Per primera vegada a la història de la Unió Europea, es va organitzar una jornada de protesta simultània en diversos Estats, incloent-hi Xipre, Malta, Portugal, Itàlia i Espanya, mentre que a França, Grècia i Valònia es van dur a terme mobilitzacions de suport.

Font: Diari més. *Concentració en suport als tres encausats pels incidents de la vaga general del 14N del 2012.*

https://www.diarimes.com/ca/tarragona/170323/concentracio-suport-als-tres-encausats-pels-incidentes-la-vaga-general-del-14n-del-2012_30831.html

Si a la resta de l'Estat Espanyol el conflicte iniciat amb el 15-M es resoldrà amb un canvi en el sistema de partits i amb una lectura social i progressista de la Constitució (Bonet-Martí i Ubasart-González, 2021) a Catalunya els nivells d'eficàcia subjectiva es mantindran més enllà del 2015 fins al 2017. El dret a l'autodeterminació del procés independentista oferirà i retroalimentarà les percepcions de canvi social.

A aquesta sotragada massiva que va suposar l'independentisme durant el 2017 i el 2019 en termes de mobilització social, la precedeixen diferents referèndums a escala local on participen nombroses persones, sigui com a organitzadores o com a votants. Endemés, les diades nacionals

de cada 11 de setembre, l'existència d'un dens teixit social, cultural i popular i de dues organitzacions civils massives com l'ANC i Òmnium, l'emergència de nous partits com la CUP i la modificació i reorientació discursiva de Convergència i ERC per una via independentista, la percepció de no reforma de l'Estat Espanyol i de tancament pel que fa a les demandes democràtiques i emancipatòries que suposava un referèndum d'autodeterminació i l'herència de repertoris d'acció del 15-M se sintetitzen en un context que legitima formes de protesta considerades transgressores fins abans de la crisi del 2008, en tots els nivells on es construeix socialment la protesta.

És per això que l'1 d'octubre es posen sobre la taula marcs de referència que anaven més enllà de la qüestió nacional, com el dret a decidir, la democràcia i la integritat física i moral davant la repressió policial. La violència de l'Estat va reforçar ideals de llibertat, dignitat i antiautoritarisme, i va evocar el record del franquisme, impulsant una resistència basada en la memòria republicana i antifranquista (Camps et al. 2021).

Figura 9. Consulta per la independència el 2012 a Barcelona. A la imatge s'hi pot veure una de les paradetes de la comissió organitzadora Barcelona decideix.

Font: Diari el Nacional. *El dia que Barcelona va trencar el tabú de la independència.*

https://www.elnacional.cat/ca/politica/barcelona-decideix-consulta-independencia-10-abril_150261_102.html

Figura 10. Per la Diada Nacional de Catalunya 1.400.000 persones omplen l'avinguda Meridiana a Barcelona, expressant el seu desig de constituir un nou Estat.

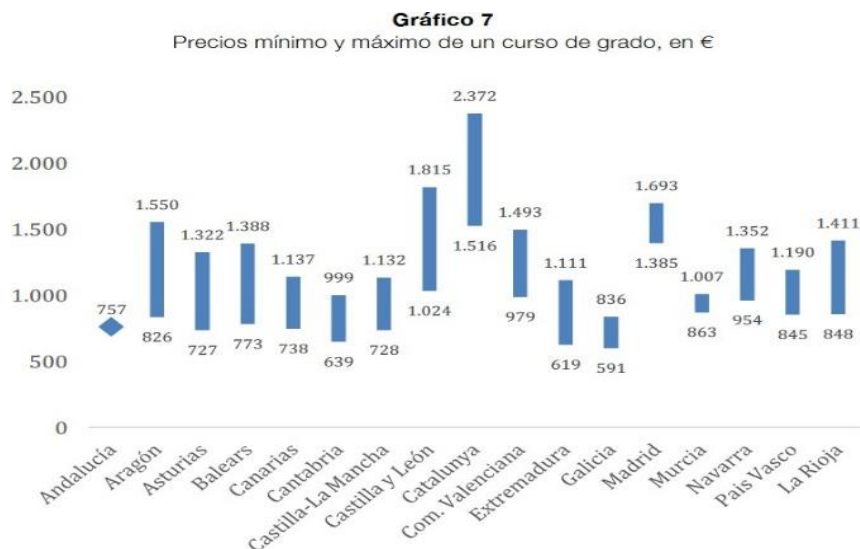
Font: Diari el Periódico. *Els bíceps del sobiranisme*.

<https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20150911/manifestacio-diada-via-lliure-demostra-biceps-sobiranisme-27s-4501219>

En aquest mateix període els intents d'implementació del Pla Bolonya³, les retallades en educació i l'augment del preu de la matrícula universitària, una demanda que mobilitzarà durant molts anys a gran part dels estudiants catalans, estructuraran un marc d'injustícia i reivindicacions dins el moviment estudiantil català. L'activitat d'aquest moviment social accedirà a l'esfera del discurs públic i realitzarà campanyes als diferents campus universitaris mitjançant assemblees d'estudiants a les facultats universitàries, realitzant anualment vagues estudiantils i exigint la disminució dels preus de la matrícula o, entre d'altres, iniciant una recollida de firmes per presentar una ILP i que aquesta se sotmeti a debat al Parlament de Catalunya.

---

³ El Pla Bolonya va ser una reforma educativa europea que va harmonitzar els sistemes universitaris per facilitar la mobilitat i la comparabilitat de títols entre països. Les crítiques principals van ser que afavoria la privatització de l'ensenyament superior i la precarització laboral, fent les universitats més dependents de les empreses. A més, es va denunciar la "mercantilització" de l'educació, amb la introducció de màsters per aconseguir el nivell de llicenciatura i l'augment de les beques-crèdit en detriment de les beques sense contrapartida.

Figura 11. Diferència dels intervals de preus entre comunitats autònomes el curs 2016/2017. S'hi pot veure que Catalunya té el preu mínim i màxim més elevat de tot l'Estat.

Font: ¿Por qué precios tan distintos? Precios y tasas en las universidades públicas en España, curso 2016/17. Observatorio Sistema Universitario.

<https://www.observatoriuniversitari.org/es/files/2017/01/Por-que-precios-tan-distintos.pdf>

Figura 12. Imatge de l'operatiu policial destinat a la vaga estudiantil del 2 de març del 2017, en la qual van assistir més de 9.000 estudiants.

Font: Pàgina web del partit polític Comunistes de Catalunya. *Avui manifestació multitudinària en defensa dels drets dels estudiants a Barcelona.*

<http://bloc.comunistes.cat/2017/03/avui-manifestacio-multitudinaria-en.html>

Si es para atenció en el moviment feminista, l'intent de reforma de la llei de l'avortament pel ministre Lluís Gallardón que va acabar amb la seva dimissió, el context estatal i internacional de creixent mobilització per les demandes feministes, l'auge de nous partits polítics que situaven al centre de les seves demandes les polítiques feministes i amb perspectiva de gènere, la conster-nació que va suposar el cas de la violació de La Manada i que van difondre durant mesos els mit-jans de comunicació, l'organització internacional de la primera vaga general el 2018 i l'aflorament

de nous col·lectius i entitats feministes a diferents ciutats i pobles van influir en la formació i consolidació de nous consensos socials en el discurs públic i el públic general.

Això va alimentar i legitimar dins el feminisme de base que emergissin noves formes d'acció col·lectiva que alhora consolidaven un nou discurs polític en les persones implicades i nous actors i agents que tractaven de convèncer i donar resposta un nou marc de reivindicació des de posicions polítiques més ancorades a l'esquerra i de matriu anticapitalista.

Figura 13. Capçalera amb el lema “La nit és nostra” de la manifestació nocturna convocada la nit abans de la vaga general del 8 de març de 2018.

Font: Diari Aldia.cat. 8M.- Unes 1.800 dones tallen la Diagonal de Barcelona per la manifestació nocturna del 8M.

<https://www.aldia.cat/gent/noticia-8m-unes-1800-dones-tallen-diagonal-barcelona-per-manifestacio-nocturna-8m-20230307195248.html>

La repressió que hi va haver llavors contra les dones i el feminisme tindrà components patriarcal i sexistes. El capitalisme i els sistemes de control formal i punitiu, com la policia, el sistema judicial i les institucions de reclusió, contribueixen a castigar les persones que transgredeixen les normes. En el cas de les dones, el sistema penal actua com una eina de pedagogia patriarcal, orientant-les cap a rols sexistes preestablerts i de contenció de la protesta dins els paràmetres que consideren socialment acceptables (Almeda i Camps, 2021).

6. Els Grups de Suport

A partir de la recerca realitzada es proposa que els Grups de Suport són un mecanisme a escala microsocial de construcció d'identitat i significat a les conseqüències de la repressió política. Es tracten de col·lectius de base que s'originen davant l'obertura d'un procediment judicial, generalment de tipus penal, contra membres d'un moviment social que han participat en l'acció col·lectiva durant un episodi de protesta. Si es recorre a la literatura acadèmica dels moviments socials es podria considerar que les seves accions són semblants a les d'un grup de pressió, encara que tenen una estructura de base i no professional que busca influir en les decisions judicials i en l'aplicació selectiva de la llei contra certs individus.

Figura 14. Roda de premsa al Parlament de Catalunya dels Grups de Suport 21 Raons, les 7 de la Seu, Brian Absolució, Hi érem totes, Robert Absolució i els 6 militants d'Arran encausats pel cas de la seu del PP (2 de febrer del 2022). En ella denunciaven el paper que havia tingut la Generalitat en la persecució, criminalització i repressió d'activistes independentistes i instaven a Junts i ERC a retirar-se com acusació particular.

Font: Diari el Nacional. *Grups de suport a encausats culpen al Govern de la repressió: "Atureu això"*.

https://www.elnacional.cat/ca/politica/grups-suport-encausats-culpen-govern-repressio-atureu-aixo_704826_102.html

Per donar resposta a l'objectiu general de la recerca (el paper polític i discursiu dels Grups de Suport durant el cicle de protesta) es comença l'exposició dels resultats de la recerca pel primer dels objectius específic: els seus aspectes més rellevants i els seus repertoris d'acció.

6.1. Característiques bàsiques de l'objecte d'estudi

S'ha pogut veure que aquests grups són una pràctica habitual dins dels repertoris d'acció dels moviments socials catalans per fer front a la repressió, encara que cada Grup de Suport posseeix una entitat pròpia i té una lògica d'actuació parcialment diferent, on predomina la lògica del testimoni i la lògica dels números (Della Porta i Diani, 2011).

La lògica del testimoni i la lògica dels números semblen trobar-se al servei de la construcció d'esquemes d'interpretació alternatius (Hunt et al. 1994), però també hi ha darrere una voluntat de guanyar suports socials més que alienar a uns sectors de la societat concrets. El compromís dels seus membres amb les reivindicacions que guien l'acció col·lectiva, explicar quines són les seves reivindicacions i humanitzar les persones represaliades per influir en el discurs públic i en la formació del consens resulten aspectes claus (lògica del testimoni).

“També va haver-hi molt treball d'anar nosaltres com encausades a explicar el cas, el fet de ser 13 va ajudar perquè ens vam repartir les feines més visibles d'anar a xerrades: anar a xerrar al parlament, al FAQS de TV3... Quan les encausades són una persona o dos tot això es complica molt més perquè tu al final tens una vida, una feina, una universitat... i estar tu sol ho fa tot plegat més difícil per anar a xerrades. Que fóssim les encausades qui anàvem a visibilitzar el cas feia que la gent ens tingués molta més empatia. Tenir una persona que li demanen 8 i mig continua lluitant, participant del moviment estudiantil i no

s'ha rendit. Que ens agafin com a exemple que la repressió no et trastoca la vida i que pots seguir lluitant si hi creus” (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023).

Encara i això, la lògica del dany no s'abandona en els casos analitzats per part dels moviments socials quan hi donen suport. Les accions per què són encausades les persones entrevistades es tornen a repetir anys més tard, però no ho fa el Grup de Suport, sinó el col·lectiu de què formen part. El suport social pot minvar quan hi ha una radicalització dels repertoris d'acció, però també pot servir per alienar suports. S'estima que en aquests casos podria haver-hi una simbiosi complexa entre el Grup de Suport, el qual vol arribar a un públic més ampli, i el moviment social o col·lectiu d'on formen part les encausades.

Figura 15. Arran es manifesta davant de la seu del Partit Popular a Barcelona el febrer de 2022. Amb aquesta acció es pretenia anunciar la proximitat del judici a 6 militants de la seva organització encausades per enganxar cartells, tal com es veu a la fotografia, l'any 2017.

Font: Diari de Vilaweb. *Arran es manifesta a la seu del PP en protesta pels judicis contra militants.*

<https://www.vilaweb.cat/noticies/arran-ocupa-la-seu-del-pp-en-protesta-pels-militants-que-seran-jutjats-dema/>

D'aquesta manera pot semblar que els Grups de Suport se centren en la mobilització del consens d'aquelles persones amb actituds favorables cap a aquests grups i les demandes del moviment social, però que només participarien de formes de protesta socialment acceptades. Això és rellevant per legitimar les seves demandes absolutòries i mostrar el suport social que hi ha al darrere alhora de pressionar a les autoritats polítiques i judicials (lògica dels números).

Figura 16. Entrevista a TV3 a La Pública a Judici. L'encausat Jordi Barbero explica a TV3 les afectacions que ha tingut en la seva participació haver estat amenaçat per una acusació de 8 anys i mig de presó.

Font: Compte de twitter del programa de TV3 "Tot es mou."

<https://x.com/totesmoutv3/status/1400143118117244928>

Figura 17. Acte de cloenda a La Model abans del Judici de 8 mil motius. El Grup de Suport va organitzar un dia ple d'activitats per fer una demostració de forces després de 5 anys de campanya política denunciant la repressió i recaptant fons per fer front a les costes del judici.

Font: Compte d'instagram del Grup de Suport 8 mil motius.

https://www.instagram.com/p/Cj0gDU5DOda/?img_index=1

Tal com s'ha dit, en la construcció d'un relat propi els moviments socials pretenen difondre un esquema d'interpretació de la realitat alternatiu (Hunt, et al. 1994) i generar paquets ideològics que competeixen en el discurs públic (Gamson, 1992). A les xarxes socials és recurrent la denúncia del paper que tenen els cossos i forces de seguretat, les acusacions de la Fiscalia i altres actors polítics. El Grup de Suport de La Pública a Judici volia "visibilitzar el cas i que la gent hi sensibilitzés. Posar fiscalia al centre i dir que ens estan demanant 8 anys i mig per una rebaixa de taxes que també el Parlament va aprovar. També anar a buscar i pressionar aquells partits que van proposar i van aprovar la moció sobre la rebaixa de les taxes perquè ens donessin suport" (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023). Aquest tipus d'argumentació també es troba present als manifestos d'altres Grups de Suport. En general, no s'entra a valorar els fets constitu-

tius de delictes, sinó que es defensa la legitimitat de les seves accions i s'expliciten els motius ideològics que hi hauria al darrere.

A la solidaritat de totes vosaltres, veïns i veïnes, organitzacions i col·lectius. Està en joc la llibertat i els drets civils i polítics de les persones. L'1-O del 2018 a Girona vam defensar i exercir el legítim dret a l'autodeterminació. Això mai no pot ser un delictes, és un dret i deure del nostre poble a governar-nos i decidir amb llibertat (Comunicat Grup de Suport "21 Raons")

Font: <https://21raons.cat/>

Però la repressió no va acabar aquí pel Brian. Tant ell com altres vuit persones van ser detingudes aquell dia. El seu delictes? No és cap altre que creure en el dret a l'autodeterminació dels pobles, el respecta cap a la sobirania popular, l'acció directa i el suport mutu (Comunicat Grup de Suport "Brian Absolució").

Font: <https://x.com/BrianGrup/status/1301487587031420929/photo/1>

Ens persegueixen perquè no ens conformem amb manifestar-nos un cop l'any; perquè ens organitzem per assenyalar que la fi del patriarcat és incompatible amb l'existència de l'actual sistema econòmic; perquè moltem (Comunicat Grup de Suport "Hi érem totes").

Font: <https://x.com/hieremtotes/status/1484239993866539012/photo/1>

Del seguiment a l'activitat dels comptes de X dels Grups de Suport també s'ha pogut veure que tots ells queden en desús un cop finalitza la via judicial. En general, la vida d'aquests col·lectius coincideix amb el temps que durà el procés judicial. No obstant això, en cap d'aquests casos hi ha hagut un ingrés a presó. Per tant, aquesta consideració s'acota a l'estudi de Grups de Suport que no han hagut de transitar per un escenari penitenciari i adaptar-se a aquesta situació. Hi ha altres casos com el de Pablo Hasél⁴ o Dani Gallardo⁵ que sí que ho han hagut de fer.

Un altre aspecte rellevant és la composició d'aquests grups. Una de les entrevistades afirma que "Quan ens assabentem al Grup de Suport hi som les encausades i altres persones del comitè de vaga del 8 de març. També hi havia gent d'organitzacions polítiques amb més experiències en Grups de Suport i en haver treballat la repressió, o gent de Sant Cugat del moviment popular que hi donava suport" (Dolors, entrevista personal, 8 mil motius, maig 2023). Dins els Grups de Suport a què s'ha realitzat una entrevista, hi ha sempre tres perfils de participants que poden arribar a ser quatre: (1) persones amb un procediment judicial obert (els encausats), (2) l'entorn proper que decideix implicar-se, (3) advocats/des i, en alguns casos, (4) representants d'alguna organització política.

---

⁴ Pablo Hasél, un raper català, va ser detingut el febrer de 2021 i empresonat per càrrecs relacionats amb les seves lletres i missatges a xarxes socials. El van condemnar per enaltiment del terrorisme i injúries a la Corona i a les institucions de l'Estat.

⁵ Dani Gallardo va ser detingut a l'octubre de 2019 durant les protestes a Madrid contra la sentència del "Procés". Gallardo va ser acusat d'agredir un agent de policia amb un pal durant els aldarulls. Ell i els seus defensors van negar aquesta acusació, afirmant que va ser una detenció injusta. Després de passar un any en presó preventiva va ser condemnat el 2020 a una pena de 4 anys i mig de presó.

La participació de cada part pot variar segons el grup i no necessàriament és estable. Al cas de 8 mil motius s'explica que "Les advocades no van formar part del grup de suport. Van dur a terme una tasca sobretot judicial i tècnica. Ho han anat seguint, estàvem en contacte amb elles i les hi traslladàvem el que fèiem com a Grup de Suport, però no en formaven part. Eren dues coses a part la part jurídica-legal i el Grup de Suport" (Dolors, entrevista personal, 8 mil motius, maig 2023).

	Perfils participants als Grup de Suport			
	Advocades	Militants d'una organització	Encausades	Entorn proper de les encausades
La Pública a Judici	Sí	Sí	Sí	Sí
Arran	Sí	Sí	Sí	Sí
8 mil motius	No	Sí	Sí	Sí

Figura 18. Taula amb els perfils que participen dels Grups de Suports als casos analitzats.
Font: Elaboració pròpia.

Encara que aquests perfils s'hi trobin presents no es pot afirmar que la seva participació sigui sempre regular. Els costos de participar depenen de l'extensió temporal que pugui arribar a tenir el cas. Com es veurà més endavant, en processos tan prolongats com els analitzats és complex proporcionar una visió completa de la implicació individual. En el cas d'Arran i La Pública Judici les advocades i les persones encausades assumeixen un rol central, encara que hi ha moments concrets en què les mateixes organitzacions d'on forma part alguna de les encausades ajuden al Grup de Suport en moments de baixa participació. Per tant, també hi ha perfils de persones que no només hi participen per solidaritat, sinó perquè la seva organització ha decidit dedicar-hi recursos humans en moments crítics. En altres casos, les advocades tenen una funció més tècnica, com a 8 mil motius, i són les persones més properes i vinculades al comitè les que assumeixen una implicació més activa.

Al grup de suport va haver-hi diferents moments. Al principi érem unes 10-15 persones, comptant algunes encausades que van decidir participar-hi i jo era una d'elles. Després sí que és cert que va anar minvant, va haver-hi moments fluixos, però crec que sempre va haver-hi gent molt al màxim amb el grup de suport i gent molt implicada. Quan vam tenir l'escrit d'acusació tot es va engegar "a saco". Hem de tenir en compte que els fets passen al 2017, però clar si tu no tens cap escrit d'acusació i tota la maquinària judicial està aturada tampoc tens cap material per fer campanya (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023).

A la Figura següent es pot veure que dels casos analitzats només n'hi ha un que el seu procediment judicial hagi estat inferior a 4 anys. Endemés, els casos de 8 mil motius i Desemascarem el Feixisme encara no han acabat. El primer està pendent de sentència, mentre que el segon encara no té data de judici.

<i>6 militants d'Arran</i>	5 anys i 8 mesos.
<i>La Pública a Judici</i>	4 anys i 4 mesos.
<i>8 mil motius</i>	5 anys i 7 mesos.
<i>21 Raons</i>	5 anys i 9 mesos.
<i>Brian Absolució</i>	2 anys i 5 mesos.
<i>Els7del30G</i>	6 anys i 6 mesos.
<i>Desemmascarem el feixisme</i>	6 anys i 4 mesos.
<i>Erik Absolució</i>	4 anys i 1 mes.
<i>Hi érem totes</i>	4 anys i 6 mesos.

Figura 19. Taula resum on es pot veure la dilatació en el temps que hi ha hagut als casos que s'analitzen. 8 casos han durat més de 4 anys, 5 més de 5 anys i n'hi ha 2 que superen els 6 anys.

Font: Elaboració pròpia.

Finalment, els objectius principals d'un Grup de Suport que s'extreuen de la recerca són aparentment tres: acompanyar els encausats durant el procediment judicial, recaptar fons per cobrir les despeses del judici, i difondre i denunciar políticament el cas. En aquest treball interessa principalment el tercer, en tant que és la voluntat explícita de fer mutar el problema social en conflicte polític. Nogensmenys, això no es troba al marge de les activitats que es realitzen per acompanyar a les persones afectades i recaptar fons per les costes del judici.

“(…) els objectius que teníem abans de l'acusació particular ja era donar la volta a la repressió i donar-li una mica de perspectiva política a la por, la vam intentar treballar a nivell intern i també de cara enfora, fer-nos suport i elevar el que ens passava a nivell polític. La campanya no pretenia explicar només perquè vam tallar les vies, sinó quins eren els motius per fer vaga general.(…) No volíem centrar-ho només en aquella acció perquè aquell 8 de març s'estaven fent moltes accions a molts llocs. Volíem mirar de tenir un discurs més general i més sistèmic. La campanya doncs no volem que sigui antirepressiva només, sinó feminista sobretot. Ens hem centrat durant el transcurs a fer conèixer el cas arreu, fer xerrades a tots els llocs on es pogués per conèixer gent i també hem tractat d'aconseguir diners. (...) Per obtenir diners, un objectiu principal que teníem, va ser fer marxandatge i centrar-nos en això, també vam fer una campanya de micromecenatge des d'una plataforma”. (Dolors, entrevista personal, 8 mil motius, maig 2023)

“Un dels objectius que teníem era visibilitzar el cas i que la gent hi sensibilitzés. Posar fiscalia al centre i dir que ens estan demanant 8 anys i mig per una rebaixa de taxes que també el Parlament va aprovar. També anar a buscar i pressionar aquells partits que van proposar i van aprovar la moció sobre la rebaixa de les taxes perquè ens donessin suport. D'altra banda, també una d'econòmica per obtenir diners i pagar advocats i diferents despeses que hi havia com he dit. Una mica la campanya també anava enfocada a continuar la lluita per la rebaixa de les taxes. El nostre objectiu al final era que les taxes s'abaixessin i aconseguir una universitat accessible a tothom. El bombo del fet d'estar encausades el vam utilitzar per a poder-ho fer. (...) La tasca del grup de suport no només era aquesta, sinó també un acompanyament a les encausades perquè no se sentissin soles. La repressió la patíem nosaltres, però sabíem que si no haguéssim estat nosaltres 13, haurien estat unes altres” (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023).

“El grup de suport havia servit per acompanyar a les persones, fer-ho també en l'àmbit legal i econòmic. (...) Hi havia una part d'acompanyament legal que gestionàvem directament encausades, advocades i responsables d'antirepre i després la part política, on a mesura que s'anava dilatant el procés no sempre hi érem les encausades i hi havia més gent de les assemblees. (...) Durant el transcurs del grup de suport vam assenyalar a més d'un lloc seus del partit popular, es va tornar a replicar l'acció a la mateixa seu del partit popular que hi havia a Barcelona, a les concentracions dels judicis que es van suspendre també fèiem rodes de premsa i coses per l'estil. Hi havia doncs una part del grup de suport de campanya i denúncia, una part legal i una part d'anar explicant al cas” (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023).

Aquest mecanisme que constitueixen els Grups de Suport no neix durant el 2017-2019, però sí que es generalitza en aquest context específic de criminalització massiva. Les persones entrevistades formaven part de diferents espais polítics amb coneixements previs pel que fa als efectes i les conseqüències de la repressió política. Una d'elles menciona haver patit nombroses identificacions per part de la policia en contextos de manifestació i s'hi refereix com una repressió de “baixa intensitat” (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023), mentre que a l'assemblea estudiantil on participava l'encausada de la Pública a Judici, l'entrevistada comenta que “Quan tens unes persones encausades per una mateixa causa com pot ser el desallotjament de Can Vies⁶ crea un grup de suport. (...) Pel tema d'UPyD també hi havia un Grup de Suport amb totes les encausades d'aquell dia” (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023).

Figura 21. Acte final de campanya del Grup de Suport “Absolució Franz-Adrià”. Ambdós joves van ser acusats de 3 anys i mig de presó després de les protestes contra el desallotjament de Can Vies.

Font: Compte de Facebook del Grup de Suport. <https://www.facebook.com/AbsolucioFranzAdria/>

⁶ Les protestes de Sants, conegudes com a Efecte Can Vies, van començar el 26 de maig de 2014 arran del desallotjament i enderroc de Can Vies, un centre social autogestionat amb més de disset anys d'història al barri de Sants, Barcelona.

Figura 21. Cartell amb motiu del judici a 5 estudiants encausats arran del boicot del moviment estudiantil a un acte que pretenia dur a terme la líder d'UPyD (Rosa Díez) a la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 2010.

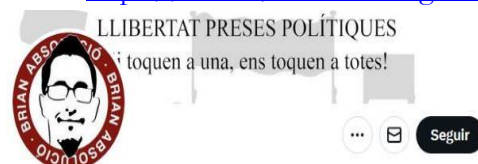
Font: Pàgina web independent media center. *Demanen més de 30 anys de presó per 5 independentistes pel boicot a Rosa Díez (UPyD) a la UAB [14-M judici]*
<http://barcelona.indymedia.org/newswire/display/479815>

Durant aquest període els Grups de Suport han estat una pràctica àmpliament adoptada i han suposat una experiència col·lectiva significativa. Aquests grups no han sorgit espontàniament, sinó que representen la manifestació generalitzada d'una resposta que, en paraules del sociòleg Charles Tilly (1984), en períodes latents es manté continguda dins d'espais polítics específics com les organitzacions polítiques o entre persones amb una llarga trajectòria d'activisme i militància. Aquesta resposta s'intensifica i es difon àmpliament durant períodes de revolta social, com és el cas català. No obstant això, cal reconèixer que una limitació per a la seva generalització prèvia va ser, evidentment, l'absència estructural d'uns nivells de repressió com els que va haver-hi durant els anys 2017-2019, la qual va forçar moltes persones a reaccionar a la repressió utilitzant els recursos i les idees disponibles en el seu entorn.

Figura 22. Grup 21 Raons

Font: <https://x.com/21raons?lang=es>

Figura 23. Grup Brian Absolució.

Font: <https://x.com/BrianGrup>

Figura 24. Grup Hi Érem Totes.

Font: <https://x.com/Hieremtotes>

Figura 24. Grup Hi Érem Totes.

Font: <https://x.com/hieremtotes>

Figura 26. Grup 7del 30G.

Font: <https://x.com/els7del30G>

Figura 25. Grup Desemmascarem.

Font: <https://x.com/Desemmascarem>

Figura 27. Grup Erik Absolució.

Font: <https://x.com/ErikAbsolucio>

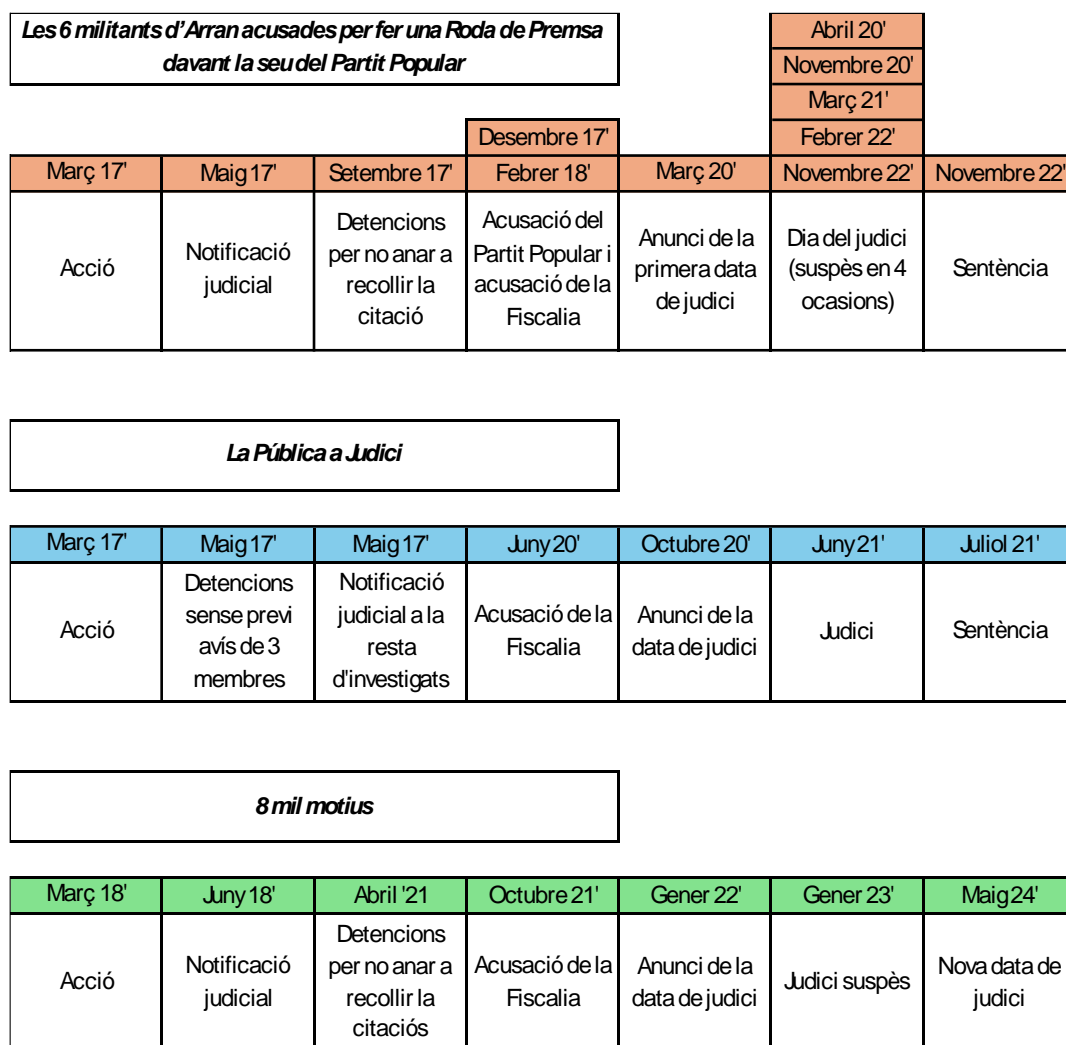
Per reforçar aquesta idea, una de les persones entrevistades explica que “La idea de grups de suport ve de la pròpia organització. Dins d’ella es funcionava d’aquesta manera. Al moviment estudiantil també ho havíem viscut i a les vagues generals anteriors també havia estat la resposta quan s’encausava algú. El Grup de Suport havia servit per acompanyar a les persones, fer-ho també a nivell legal i econòmic. Jo sempre he vist que es fes així” (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023). De fet, a les tres entrevistes és recurrent que es presenti els Grups de Suport com una resposta que es trobava protocol·litzada per tractar de polititzar les conseqüències de la repressió, més que una innovació *ex novo* durant el cicle de protestes.

6.2. La resposta política a la resposta jurídica. Desfer el relat criminalitzador i polititzar la situació.

La decisió d’oferir un relat alternatiu a nivell micro que pugui anar escalant fins a influir en l’opinió pública no és només una qüestió de recursos. També és una decisió política. L’advocat Jacques Vergès, defensor de diversos militants de l’Exèrcit d’Alliberament Nacional Algerià, va concebre els judicis contra els seus clients com un veritable camp de batalla. Per a ell, la legalitat no tenia una base moral, sinó que els jutges eren més o menys efectius segons el que estava establert en la llei i desconfiava de la distinció entre delictes comuns i crims polítics (Vergès, 2008). En un judici, tot depenia de l’actitud de l’acusat, que podia optar per una estratègia de connivència o de ruptura. El judici es tracta d’un enfrontament polític on es revela la naturalesa social del manteniment de l’ordre. Les estratègies de ruptura eren transgressores, mentre que les de connivència eren més moderades. Segons Vergès, la diferència entre aquestes estratègies es basa en la postura de l’acusat envers l’ordre públic: “[Traducció pròpia] la distinció fonamental que deter-

mina l'estil del procés penal és l'actitud de l'acusat envers l'ordre públic. Si l'accepta, el procés és possible; constitueix un diàleg entre l'acusat, que s'explica, i el jutge, els valors del qual són respectats. Si el rebutja, l'aparell judicial es desintegra: el procés és de ruptura." (Vergès, 2008, p. 22).

Els casos analitzats comparteixen moments comuns que solen activar respostes similars, tots ells marcats pel mateix procediment judicial ordinari i la posició adoptada envers aquest. Davant una visió despolititzadora de la legalitat, que no es rebutja completament, és interessant observar com en certs moments es produeix l'efecte contrari quan s'actua amb estratègies de ruptura.

Figura 28. Cronologia dels fets processals més rellevants de les causes judicials de les tres persones entrevistades. **Font:** Elaboració pròpia.

La citació judicial o la detenció. Quan es notifica i comunica a la persona implicada l'inici d'un procediment judicial és habitual que els col·lectius d'on participa intentin organitzar una resposta de suport al lloc físic on s'haurà d'anar a declarar: els jutjats. En aquestes situacions, es poden

aplicar diverses estratègies de ruptura, com ara no presentar-se a declarar quan es rep una citació o concentrar-se davant les portes dels jutjats amb les persones citades sense la intenció d'entrar.

En funció de l'atenció mediàtica rebuda, les aliances i la xarxa que puguin tenir les encausades a títol individual o l'organització o entitat d'on participa es tindrà una major o menor capacitat per rebre l'atenció del públic. Això serien els camps pluriorganitzatius en paraules de Klansdermans (1994). En aquest punt solen ser les organitzacions o els col·lectius d'on participa qui rep la citació judicial qui convoca. Un cop hi ha un coneixement dels potencials delictes als quals es fa front és quan es constitueix el Grup de Suport.

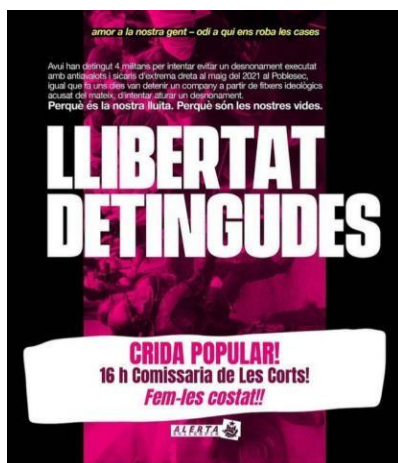
Per contra, quan hi ha detencions sense previ avís i no hi ha prou temps per planificar una resposta, la resposta tendeix a ser més reactiva. Les xarxes socials són molt importants pels moviments socials en situacions com aquestes on es pretén alertar a un gran nombre de gent d'una situació sobrevinguda.

“Sobre el tema detenció, sort que de vegades el temps ens ajuda una mica i ho vam poder preparar tot. Des del novembre o així fins a l'abril no es donen les detencions. A casa meua van venir 3 cops que jo no hi era per donar-me la citació i, per tant, els passos de la detenció els vam poder preparar molt bé i veure què era el que acostumava a passar” (Dolors, entrevista personal, 8 mil motius, maig 2023).

“Quan ens detenen s'engeguen tot un seguit de protocols per dur a terme una concentració davant la comissària de les corts. El carrer de davant va estar tallat tota la tarda i evidentment vam tenir certs suports, sobretot de partits com la CUP. A nivell de mitjans recordo que algun mitjà digital fes notícia, però tampoc recordo que sortíssim al telenotícies” (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023).

Això porta a la mobilització del consens d'aquelles persones ja conscienciades amb la lluita i amb un grau major d'implicació política. Emperò, una detenció abrupta també pot esdevenir una oportunitat per aquests mateixos grups per rebre atenció mediàtica i tractar d'influir en el discurs públic i la formació de consens posant en dubte les actuacions polítiques, policials i judicials que hi ha al darrere.

Figura 29. Crida a la solidaritat per la detenció de 4 militants del Sindicat d'Habitatge de Cassoles (2 de febrer del 2022). Al cartell es pot veure que es denuncia l'existència de fixers policials d'acord amb el perfil ideològic en mans dels Mossos d'Esquadra.

Font: Compte d'Instagram del Sindicat d'Habitatge de Cassoles. <https://www.instagram.com/p/CZenVnkqXYx/>

En aquesta fase inicial, l'objectiu principal dels Grups de Suport és explicar el cas, la repressió que pateixen i justificar la legitimitat de les accions realitzades que poden ser constitutives d'un delictes. Com s'ha dit, hi predomina una lògica del testimoni, on es mostra el compromís amb les demandes del moviment social al qual pertanyen i es dona a conèixer les persones acusades i el Grup de Suport. En fer-ho, es pretén formar un consens favorable amb la seva causa i fer partícip a totes les persones afectades i determinats segments de la població propers ideològicament. Preferentment, es vol estendre la creença que existeix un marc d'injustícia i de repressió política.

Pel que fa a les encausades, les accions que originen la causa no s'entenen com a fets aïllats. Formen part d'un context més ampli de mobilització on aquestes pràctiques es troben presents a diversos espais polítics i indrets del territori. És per això que una de les entrevistades comenta que a l'hora de denunciar el seu cas "No volíem centrar-ho només en aquella acció perquè aquell 8 de març s'estaven fent moltes accions a molts llocs" (Dolors, entrevista personal, 8 mil motius, maig 2023). Es podria dir que els Grups de Suport es mouen entre el particularisme del cas i l'afiliació al moviment social, presentant-se com a símbols que exemplifiquen les conseqüències de l'acció col·lectiva i l'exercici del dret a protesta.

El fet de ser considerats símbols que representen moments àlgids de protesta genera adhesió i identificació amb una causa dins el mateix moviment social. D'una banda, hi ha les sinergies amb altres Grups de Suport del mateix moviment social i d'altres. Per l'altra, dins el mateix moviment social emergeixen noves xarxes amb aquests grups per part de diferents persones i col·lectius que difonen el seu missatge des de les seves xarxes socials, contacten amb ells per convidar-los a explicar el seu cas en actes que realitzen o se solidaritzen econòmicament comprant el seu marxandatge.

"Els 8 de març tractàvem que fos un tema que estava sobre la taula, sobretot a Sant Cugat. (...) Les xerrades ens servien per treballar nosaltres un discurs i per saber què volíem

fer arribar sobre el nostre cas i el moviment feminista. Vam fer actes polítics, entrevistes i tot el que poguéssim. Una cosa guai que analitzem és que a l'any següent es va tornar a fer el mateix tall el 2019. Això va ser un treball a nivell de comitè i per a nosaltres, ens va servir per demostrar que la repressió no ens atura i donar seguretat al nostre voltant” (Dolors, entrevista personal, 8 mil motius, maig 2023).

Durant el període entre la detenció i els desenvolupaments legals posteriors, mantenir l'interès i el suport és un repte. Els esforços de solidaritat poden ser limitats i la manca de nous materials dificulta la construcció d'un relat que capti l'atenció contínuament. A les entrevistes s'ha pogut veure que la despolítització no només es deu a la via legal, sinó també a la dilatació temporal que hi ha entre les fases del procediment judicial. Una d'elles afirma que “Quan vam tenir l'escrit d'acusació tot es va engegar a saco. Hem de tenir en compte que els fets passen al 2017, però clar si tu no tens cap escrit d'acusació i tota la maquinària judicial està aturada tampoc tens cap material per fer campanya” (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023).

Els casos poden trigar anys a ser jutjats com en el cas dels militants d'Arran que va arribar a suspendre fins a sis vegades. L'entrevistada comenta que “Quan és el cinquè cop que dius que tindràs judici, ja no generes el mateix interès a tothom. De fet, ens feia por que si fem una cosa grossa que mobilitza gent i recursos tens por que si no es fa, després deixi de destinar-hi força amb el desgast que suposa. Dins el grup això ens va desgastar molt i una sensació "que acabi ja!" per diferents motius” (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023).

L'escrit d'acusació. En aquest document es concreten els delictes i les penes que la Fiscalia o l'acusació particular tracta d'imputar a les persones denunciades. Pels Grups de Suport és un material molt valuós, ja que representa el grau d'amenaça a què es fa front i el camp de batalla que diria Vergès (2008), però també és una oportunitat per rebre atenció mediàtica dels mitjans de comunicació i d'un públic general més ampli que el que conforma i participa quotidianament dels cercles i les organitzacions on participen les encausades.

13 estudiants, a judici: els demanen 8 anys i mig de presó per una protesta universitària

Serán jutjats el 3 i el 4 de juny a l'Audiència Provincial de Barcelona, acusats de danys i desordres públics; la defensa en demana l'absolució perquè la causa és "política"

Redacció
30/05/2021 - 07:19 | Actualitzat 09/11/2021 - 08:10

Figura 30. Notícia sobre el cas de La Pública a Judici. Els mitjans de comunicació públics de Catalunya van fer ressò d'aquest cas els dies previs del judici.

Font: Notícia del canal públic 3/24. *13 estudiants, a judici: els demanen 8 anys i mig de presó per una protesta universitària.*

<https://www.ccma.cat/324/13-estudiants-a-judici-els-demanen-8-anys-i-mig-de-presó-per-una-protesta-universitaria/noticia/3101462/>

La desproporcionalitat entre l'acusació i els fets pot produir consternació en determinades persones que fins llavors no havien donat suport i que llavors es replantegen i revaluen les seves

creences. De fet, en alguns casos és un element reactivador dels mateixos Grups de Suport. Des de la citació judicial inicial o des de la detenció fins que finalitza la fase d'instrucció del procediment i es redacta l'escrit d'acusació, poden passar anys.

Durant aquest temps, tornar a mobilitzar el grup de persones que formen part del Grup de Suport pot ser una tasca complicada, ja que fins aquell moment no es poden especificar exactament les penes a les quals s'enfronten els acusats. Un cop s'obté nova informació a comunicar, s'ha vist a través de les xarxes socials que els Grups de Suport acostumen a reactivar-se fent rodes de premsa, comunicats, actes de suport, entrevistes a mitjans de comunicació i mocions de suport a diversos ajuntaments.

La data del judici i el dia del judici. Aquest moment és en general el moment més àlgid de tot el procediment judicial. Les formes de solidaritat que pot expressar un públic general són intermitents i difoses durant els anys d'espera al judici. Un cop hi ha la data del judici, els esforços es concentren progressivament en les setmanes prèvies a aquesta data i l'atenció del públic i de mitjans de comunicació va augmentant. Dins els Grups de Suport aquest moment també és molt important, ja que orienta i dona un sentit a la feina amb un calendari marcat.

El dia del judici es pot optar per estratègies de ruptura que cerquin activament polititzar els fets. Una estratègia de ruptura pot ser no presentar-se al judici, no respondre a les preguntes de Fiscalia o l'acusació particular o fer ús d'un torn final durant el judici per denunciar la situació viscuda i exposar el convenciment polític amb unes demandes i reivindicacions concretes.

En el cas de 8 mil motius tres de les set encausades van optar per no recollir la citació judicial on se les notificava la data del judici, i això va provocar que fossin detingudes per les autoritats. Aquesta acció, tot i no tenir conseqüències legals, buscava guanyar simpaties, construir un relat favorable, rebre atenció mediàtica i aconseguir suports. Encara que no fos una ruptura total, es veia com una manera de pressionar el sistema judicial i desafiar la seva autoritat.

Figura 31. Acció de 8 mil motius davant la parada de FGC de Sant Cugat després de conèixer l'acusació particular (19 d'octubre del 2022).

Font: Compte d'Instagram del Grup de Suport 8 mil motius. <https://www.instagram.com/p/CGhDx0dh19d/>

Un altre aspecte clau és la manera com es fixen les penes i les quanties en els casos. Demanar penes desproporcionades per a accions considerades menors pot generar una gran simpatia i suport públic, com s'ha vist en casos com el d'Arran i La Pública a Judici.

En paraules de les pròpies entrevistades, “En un inici que et demanin 6 anys per fer una roda de premsa genera entre cometes simpatia entre la gent. És molt de sentit comú que és una bogeria demanar 6 anys a algú per això. El que havíem fet no tenia un dany ni a persones ni a objectes. A tothom li semblava una barbaritat i això va facilitar les nostres tasques de denúncia” (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023) i al cas de La Pública a Judici s’afirma en la mateixa direcció que “si ens haguessin demanat dos anys, la gent pensaria doncs que no hagueren fet allò o allò altre, però amb 8 anys i mig sembla que si intentes matar algú, et surt més barato a nivell penal que fer una manifestació per a la rebaixa de les taxes” (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023). Aquestes penes exagerades serveixen per despertar la indignació del públic i facilitar la recaptació de fons per als Grups de Suport.

Figura 32. Campanya de micromecenatge (19 de novembre de 2020) impulsada per La Pública a Judici amb l'objectiu d'obtenir 15.000 euros.

Font: Compte d'Instagram del Grup de Suport La Pública a Judici. <https://www.instagram.com/p/CIJdcfehF20/>

Durant el dia del judici, els Grups de Suport organitzen diverses activitats per ocupar l'espai públic i donar visibilitat als casos. Això inclou convidar persones conegudes, altres Grups de Suport que parlen dels seus casos i donen suport i artistes que poden donar suport o realitzar petites actuacions musicals. Aquestes accions tenen com a objectiu interrompre la quotidianitat i cridar l'atenció sobre les injustícies percebudes en el sistema judicial davant el lloc físic on es jutja a les encausades.

Finalment, és important destacar la *resposta a la sentència*, és a dir, a la resolució de tot el procés judicial. Encara que la sentència no sigui definitiva i es pugui recórrer, és habitual organit-

zar actes de celebració en cas d'absolució, respondre amb una manifestació quan hi ha una condemna (fins i tot si no comporta ingrés a presó), o emetre un comunicat que inclogui una valoració política dels fets i encoratgi a continuar amb la protesta. Les persones que hi donen suport fan de pont difonent en els seus perfils personals totes aquestes convocatòries, anuncis i comunicats públics.

Figura 33. Concentració després de la sentència al Grup de Suport Hi Érem Totes (9 de març del 2023).

Font: Compte d'Instagram del Grup de Suport de Hi érem totes. https://www.instagram.com/p/CplSia_oaq8/

Que es puguin analitzar aquests quatre moments àlgids no vol dir descartar la possibilitat de dinàmiques divergents en altres Grups de Suport. Un dels objectius principals dels Grups de Suport, si es duen a terme estratègies de ruptura, és precisament trencar amb la dinàmica del càstig i no dependre exclusivament del calendari judicial, o almenys, que aquest no sigui el catalitzador de la protesta, encara que aquest fet resulta complicat

6.3. Modificacions del camp pluriorganitzatiu: mitjans de comunicació, partits polítics i canvi intergeneracional

Quan es busca desacreditar les persones afectades per la repressió, es poden crear dinàmiques de poder més volàtils entre el govern, els grups que promouen la llei i l'ordre, i les coalicions que defensen els drets civils (Della Porta, 1998). Quan l'organització juvenil Arran va dur a terme una roda de premsa el març del 2017, tots els partits, excepte la CUP, van sortir a condemnar l'acció. L'endemà, la foto de l'ocupació de la seu del PP durant la roda de premsa va aparèixer a les portades de tots els diaris. Això va fer que arribés a moltíssima gent els fets ocorreguts, però també que s'iniciés la campanya de criminalització massiva de qualsevol forma de protesta de independentista (Bernat i Whyte, 2021).

Figura 34. Recull de notícies l'endemà de l'acció d'Arran davant la seu del Partit Popular. La majoria de titulars rebutgen l'acció de protesta duta a terme per l'organització juvenil i la situen al marge de qualsevol forma de protesta democràtica.

Font: Compte d'Instagram d'Arran. https://www.instagram.com/p/B9Rv_DwIiVa/?hl=es

En els casos de La Pública a Judici i 8 mil motius, la resposta mediàtica no va ser tan destacada, ja que els fets no van adquirir tanta rellevància social. No obstant això, en el cas de La Pública a Judici, quan el judici s'apropava, diversos ajuntaments municipals van signar mocions en favor de la seva absolució. A més, mitjans de comunicació com TV3 els van entrevistar als seus programes, i fins i tot un diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) va donar suport a les persones encausades, tot i que aquestes havien assenyalat anteriorment un govern de la Generalitat on ERC ocupava algunes conselleries. Les persones entrevistades conclouen que entre el 2017 i el 2019 es va observar una necessitat de generar un clima de confrontació, sobretot per justificar la intervenció a Catalunya i l'ús excepcional de la via penal com a resposta per fer prevaldre la raó d'estat per sobre de la raó jurídica. És així com el discurs de la manipulació (van Dijk, 2006) aconsegueix que "accions que eren prou simbòliques van permetre posar la catifa a l'Estat Espanyol perquè tot el que feia l'independentisme fou condemnable" (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023). Aquesta dinàmica va servir per argumentar políticament, però també jurídicament, l'existència d'un clima de violència ambiental⁷, que es va utilitzar per acusar els líders del procés del delictes de rebel·lió i justificar la intervenció policial (Camps et al., 2021). Pel que fa al moviment feminista, el 2018 els partits de dretes, especialment el Partit Popular i Ciutadans, van intentar desacreditar la vaga del 8 de març anomenant-la la vaga de Pablo Iglesias, criticant el seu contingut anticapitalista i presentant-la com un enfrontament entre homes i dones. Tot això tenia com a objectiu minvar el paper de les feministes com a subjectes polítics en les manifestacions. Finalment, també aquests partits es van veure exhortats a participar davant el

⁷ Aquest terme és un concepte jurídic indeterminat que va emprar el Tribunal Suprem per condemnar a diversos participants de la protesta "Aturem el Parlament" i que anys més tard va servir també com a justificació per la sentència dels líders del procés.

creixent suport social que hi havia al feminisme dins la societat per part de dones de totes les edats.

Aquestes qüestions són rellevants perquè a l'hora de fer front a la repressió el 15-M va tenir un marcat caràcter juvenil, mentre que el cicle de protestes del 2017 al 2019 la mobilització es va estendre intergeneracionalment. La penalització de la protesta també i això va modificar les coordenades en què fins llavors s'havia pogut etiquetar a la protesta, destacant el seu exclusiu caràcter juvenil o considerant a qui protesta com "antisistema". Durant el 15-M el terme "perroflauta"⁸ s'usava despectivament contra el jovent que es manifestava.

"Qualsevol cosa que fas amb molta gent et dona molta més tranquil·litat. Hi ha un punt de pensar que sent molta gent et sents molt més poderós i això fa que, sense fer un càlcul racional, penses que som moltíssimes, no poden anar contra totes i identificar-nos i, per tant, la responsabilitat queda més diluïda entre molta més gent. Això també aporta una sensació de major legitimitat social quan som moltes." (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023)

Aquesta atribució col·lectiva (McAdam et al., 2005) a les possibilitats de patir o no repressió va impulsar doncs que molta més gent s'hi sumés. No tot estava en un inici legitimitat, ni tampoc després, però és cert que algunes accions que poden resultar penalitzables o criminalitzables, especialment les dels casos que s'han analitzat, no van rebre en un inici el suport social que després sí que van obtenir. En general, les persones ens servim de diferents pautes internes davant un conflicte per avaluar-lo. Hi ha un nivell zero (Zizek, 2009) que portem interioritzat per a categoritzar quan quelcom ens pot semblar violent. Aquestes pautes no són estanques, es poden veure modificades en el transcurs dels fets i així va ser al cicle polític que es viu a Catalunya. En comparació amb el moment polític dels anys 2011-2012, l'octubre i el novembre del 2017 el grup d'edat dels 45 als 64 anys va ser el més destacat en termes de participació política per vies no institucionals (Soler-i-Martí, 2019). L'experiència i la percepció de la repressió es va estendre més enllà del jovent al conjunt de la societat catalana.

Aquesta hipòtesi es veu reflexada en el relat de les encausades. Una d'elles explica que "ma mare sempre ha estat en contra de la crema de contenidors, però durant les sentències va veure que era una cosa útil o pràctica per evitar que la policia et tregui un ull o et foti un cop de porra que et trenca un genoll" (Rosa, entrevista personal, La Pública a Judici, abril 2023). Així, la racionalitat que guiava la valoració de certs fets es va veure modificada i "Després amb els anys el discurs ha canviat molt i s'ha normalitzat, la gent no ho rebutja tant i ho entén" (Joana, entrevista personal, Arran, maig 2023).

---

⁸ El terme "perroflauta" es feia servir de manera pejorativa per referir-se als participants del moviment 15-M, especialment aquells amb un estil de vida alternatiu o marginal. La paraula combina "perro" i "flauta", evocant la imatge de persones que tocaven la flauta al carrer amb gossos. Aquesta etiqueta buscava deslegitimar els manifestants, presentant-los com a irresponsables i restar importància a les seves reivindicacions, fomentant la idea que eren individus sense propòsit.

A manera de resum, els canvis que es van produir a l'opinió pública, especialment entre els mitjans de comunicació i la posició de determinats partits polítics pel que fa a determinades demandes legítimes, el suport social de les demandes dels moviments socials analitzats per grans capes de la societat i les experiències de grans segments de la població entorn de la repressió van afectar a diversos nivells. Això va suposar una modificació de l'estructura d'oportunitats polítiques on operen els Grups de Suport. Tota aquesta miscel·lània de fenòmens concomitants ha permès que la criminalització i la repressió política s'hagi vist limitada no només per l'actuació política més o menys encertada dels Grups de Suport, sinó pels canvis que a una escala macro han permès emergir marcs de referència alternatius i accedir nous altaveus mediàtics a sectors que el monopoli de la violència física i simbòlica de l'Estat (Bourdieu, 2014) acostuma a silenciar.

7. Conclusions

En aquest article s'ha exposat el paper polític i discursiu que juguen els Grups de Suport i els seus aspectes més rellevants com a objecte d'estudi dels moviments socials. L'estudi de nou Grups de Suport permet traçar unes primeres línies sobre el seu paper a Catalunya durant el cicle de protestes que abasta del 2017 al 2019. Aquests grups han estat la forma de resposta generalitzada per evitar l'objectiu final de la repressió: la desactivació política, la desmobilització de la protesta i l'assumpció forçosa i fatalista de la impunitat de la burocràcia policial i judicial (Martín i Riera, 1992).

La perspectiva de la construcció social de la protesta ha orientat l'entesa des d'una escala microsocial de com es desenvolupen tot un seguit de processos de resignificació i construcció d'identitat dirigits a fer mutar un problema social en conflicte polític. En aquest cas, aquesta voluntat i intencionalitat discorre en paral·lel amb els materials que la judicialització del conflicte ofereix al llarg del procés judicial i els canvis en l'estructura d'oportunitats polítiques.

Si bé les conseqüències de la repressió política neutralitzen i limiten les actuacions dels moviments socials, aquests no són receptors passius d'aquesta. Durant el cicle de protestes que hi ha hagut a Catalunya s'ha pogut veure com existeix una resposta coordinada i generalitzada en les formes que s'entoma i es reacciona a l'obertura d'un procés judicial per part de diferents moviments socials: la constitució d'un Grup de Suport. A través d'ells, les encausades reaccionen amb estratègies de ruptura (Vergès, 2008) dins un camp pluriorganitzatiu (Klandersman, 1994), en el qual tracten de situar al centre les demandes del moviment social de què formen part i denunciar els costos de la protesta (la repressió política).

Pel que fa als repertoris d'acció d'aquests grups, entre les encausades acostuma a haver-hi la preocupació per l'obertura d'un nou procés judicial si participen d'un acte de protesta. Endemés, l'ús de tàctiques violentes no sempre permet augmentar el suport social (Muñoz i Anduiza, 2019). Així i tot, la por no paralitza aquestes persones. Els Grups de Suport fan un ús intencionat de la lògica de testimoni per evidenciar el compromís amb la protesta i les demandes polítiques que tenen, i una lògica dels números per demostrar el creixent suport a les persones afectades i restar legitimitat als discursos criminalitzadors i la dinàmica del càstig que s'havia generat contra el seu moviment social. Aquest patró de conducta està al servei de guanyar un major suport social

i una congruència entre els marcs de referència de cada cop més sectors de la població. Això augmenta l'espectre de les identitats antagonistes (Hunt et al. 1994) que volen posar sobre la taula els moviments socials.

Ara bé, les encausades i els Grups de Suport no actuen en el buit, sinó en un sistema complex d'aliances i oposicions on influeix com les encausades entomen el procés judicial, la desproporcionalitat jurídica que hi ha en les acusacions, els canvis que es produeixen en el discurs públic, la valoració i subjectivació de determinats fets socials i el fet que a diferència del 15-M aquesta comprensió es va estendre intergeneracionalment i no va quedar reduïda a la gent jove.

Aquest canvi en l'estructura d'oportunitats polítiques motiva que la millor eina per la despolitització del conflicte polític i judicial obert contra un grup de manifestants sigui l'espaiament en el temps del procediment judicial i les diferents diligències processals. En la anàlisi a escala microsocial s'ha pogut veure que els processos de criminalització són complexos i mediatos per diferents factors causals que afecten en un sentit o un altre de manera divergent segons el context polític i social i que, per tant, escau eliminar una visió despolititzadora total on la repressió constitueix la única variable independent. Fer-ho, permet no esgotar la vida social en les condicions estructurals i veure a una escala microsocial aquells actes de resistència i protesta de què se serveixen determinats individus i grups per denunciar les conseqüències de la seva lluita, afirmant una realitat diferent a la del poder i tractant de deslegitimar l'entramat burocràtic i repressiu.

Agraïments

A totes les que posen el cos per construir un món més just i, especialment, a les entrevistades. A la Carmen, la Clara, la Trini i l'Ignasi pel seu interès, les seves correccions i el seu suport.

Referències

- Abrams, P. (1988). Notes on the Difficulty of Studying the State (1977). *Journal of Historical Sociology*, 1(1), 58–89. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6443.1988.tb00004.x>
- Almeda, E., & Camps, C. (2021). Feminismes, repressió i control penal de les dones. *Idees*.
- Balcells, L., Dorsey, S., & Tellez, J. F. (2021). Repression and Dissent in Contemporary Catalonia. *British Journal of Political Science*, 51(4), 1742–1750. <https://doi.org/10.1017/S0007123420000307>
- Bernat, I., & Whyte, D. (2020). Spain must be defended: explaining the criminalization of political dissent in Catalonia. *State Crime Journal*, 9(1), 100–117. <https://doi.org/10.13169/statecrime.9.1.0100>
- Bernat, I., & Whyte, D. (2021). Criminalization as strategy of power: The case of Catalunya 2017–2020. In V. Weis (Ed.), *Criminalization of Activism* (pp. 141–157). Routledge. ISBN 978-0-367-85319-8

- Bonet-Martí, J., & Ubasart-González, G. (2021). Conflicto territorial y cambios en la cultura política: Cataluña-España. *Athenea Digital*, 21(3), e2989.
<https://doi.org/10.5565/rev/athenea.2989>
- Bonet-Martí, J., & Bretones, M. T. (2022). Ciclo de protesta en la España post-transicional (2006-2017): Una comparación entre el movimiento de los indignados y el proceso independentista catalán. *Debats*, 2022, vol. 136, num. 2, p. 128-147.
<https://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/191253>
- Bourdieu, P. (2014). *Sobre el estado*. Barcelona: Anagrama. ISBN 978-84-339-6352-1
- Calala Fondo de Mujeres (2021). *Represión al movimiento feminista en el Estado Español* (T. Bonilla & S. Vigara, Coords.). Novact.
- Camps, C., & Di Nella, D. (2020). Contrahegemonías antirrepresivas. Un estudio de caso de la protesta en Barcelona (2011-2015). *Política y Sociedad*, 57(1), 146–173.
<https://doi.org/10.5209/poso.60271>
- Camps, C., Morero, A., & Almeda, E. (2021). Autodeterminación y represión política en Catalunya. Referéndum, excepcionalidad penal y democratización. *Revista Derechos en Acción*, 19(19), 639–677.
- Della Porta, D. (1998). Police knowledge and protest policing: Some reflections on the Italian case. In H. Reiter & D. Della Porta (Eds.), *Policing protest: The control of mass demonstrations in Western democracies* (pp. 235-259). University of Minnesota Press.
- Della Porta, D., & Diani, M. (2011). *Los Movimientos Sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas y Universidad Complutense de Madrid. ISBN 978-84-7476-550-2
- Della Porta, D., O'Connor, F., & Portos, M. (2019). Protest cycles and referendums for independence. Closed opportunities and the path of radicalization in Catalonia. *Revista Internacional de Sociología*, 77(4), e142. <https://doi.org/10.3989/ris.2019.77.4.19.005>
- Folgueiras, P. (2016). *La entrevista*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Fritsch, K., & Kretschmann, A. (2021). Politics of exception: Criminalizing activism in Western European democracies. In V. Weis (Ed.), *Criminalization of Activism* (pp. 16–30). Routledge. ISBN 978-0-367-85319-8
- Gamson, W. (1988). Political discourse and collective action. In B. Klandermans, H. Kriesi, & S. Tarrow (Eds.), *From Structure to Action: Comparing Social Movement Research across Cultures* (pp. 219–244). Greenwich, CT: JAI.
- Gamson, W. A. (1992). *Talking Politics*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-42963-3
- García, J., & Calvo, K. (2019). La represión de las masas. La prensa y la securitización del disenso juvenil en España. *Revista Internacional De Sociología*, 77(4), e143.
<https://doi.org/10.3989/ris.2019.77.4.19.006>
- Gramsci, A. (1983). *El materialisme històric i la filosofia de Croce*. Barcelona: Laia. ISBN 978-84-7222-957-0

- Honari, A. (2017). Responses to repression. Sociopedia.isa. <https://doi.org/10.1177/205684601751>
- Honari, A. (2018). From 'the effect of repression' toward 'the response to repression'. *Current Sociology*, 66(6), 950–973. <https://doi.org/10.1177/0011392118787585>
- Hunt, S., Benford, R., & Snow, D. (1994). Marcos de acción colectiva y campos de identidad en la construcción social de la protesta. In E. Laraña & J. Gusfield (Eds.), *Los nuevos movimientos sociales: de la ideología a la identidad* (pp. 221–249). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Jessop, B. (2014). El Estado y el poder. Utopía y Praxis Latinoamericana. *Revista Internacional de Filosofía Iberoamericana y Teoría Social*, 19(66), 19–35. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/utopia/article/view/16225>
- Khawaja, M. (1993). Repression and Popular Collective Action: Evidence from the West Bank. *Sociological Forum*, 8(1), 47–71.
- Klandermans, B. (1994). La construcción social de la protesta. In E. Laraña & J. Gusfield (Eds.), *Los nuevos movimientos sociales: de la ideología a la identidad* (pp. 183–220). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Martín, C., & Riera, F. (1992). *Afirmación y resistencia: la comunidad como apoyo*. Barcelona: Virus. ISBN 978-84-86569-29-3
- McAdam, D., Tarrow, S., & Tilly, C. (2005). *Dinámica de la contienda política*. Barcelona: Editorial Hacer. ISBN 978-84-88987-33-5
- McPhail, C., Schweingruber, D., & McCarthy, J. (1998). Policing protest in the United States: 1960–1995. In D. Della Porta & H. Reiter (Eds.), *Policing protest: The control of mass demonstrations in Western democracies* (pp. 49–69). Minneapolis: University of Minnesota Press. ISBN 978-0-8166-2910-7
- Miley, T. J. (2019). Represión y resistencia en Cataluña. *Revista Internacional de Sociología*, 77(4), Article 4. <https://doi.org/10.3989/ris.2019.77.4.19.007>
- Muñoz, J., & Anduiza, E. (2019). 'If a fight starts, watch the crowd': The effect of violence on popular support for social movements. *Journal of Peace Research*, 56(4), 485–498. <https://doi.org/10.1177/0022343318820575>
- Olson, M. (1992). La lógica de la acción colectiva. In A. Batlle (Coord.), *Diez textos básicos de ciencia político*. Barcelona: Ariel. ISBN 978-84-344-0569-4
- OSPDH. (2017). Informe violencia policial en Cataluña el 1 de octubre de 2017. *Crítica Penal y Poder*, 13, Article 13. <https://revistes.ub.edu/index.php/CriticaPenalPoder/article/view/20395>
- Players, G. (2018). *Movimientos sociales en el siglo XXI*. Buenos Aires: CLACSO. ISBN 978-987-722-386-5
- Riba, C. (2014). *L'entrevista com a tècnica nuclear de l'observació participant*. Fundació Universitat Oberta de Catalunya (FUOC).

- Ruiz, J. I. (2007). Metodología de la investigación cualitativa. Bilbao: Universidad de Deusto. ISBN 978-84-7485-423-7
- Soler-i-Martí, R. (coord.). (2018). Joventut, implicació i context polític a Catalunya: Una anàlisi de l'Enquesta de participació i política 2017. Generalitat de Catalunya.
- Snow, D. A., Rochford, E. B., Worden, S. K., & Benford, R. D. (1986). Frame alignment processes, micromobilization, and movement participation. *American Sociological Review*, 51(4), 464–481. <https://doi.org/10.2307/2095581>
- Tilly, C. (1984). Grandes estructuras, procesos amplios, comparaciones enormes. Madrid: Ediciones Akal. ISBN: 978-8446003763.
- van Dijk, T. A. (2006). Discurso y manipulación: Discusión teórica y algunas aplicaciones. *Revista Signos: Estudios de Lingüística*, 60, 49–74.
- Vergès, J. (2008). Estrategia judicial en los procesos políticos. Barcelona: Anagrama. ISBN 978-84-339-2671-7
- Žižek, S. (2009). Violencia: Seis reflexiones marginales. Barcelona: Ediciones Paidós. ISBN 978-8449322082.

© del artículo, los/as autores/as

Este texto está protegido por una licencia Reconocimiento [Creative Commons 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Usted es libre para Compartir —copiar y redistribuir el material en cualquier medio o formato— y Adaptar el documento —remezclar, transformar y crear a partir del material— para cualquier propósito, incluso comercialmente, siempre que cumpla la condición de:

Atribución: Usted debe reconocer el crédito de una obra de manera adecuada, proporcionar un enlace a la licencia, e indicar si se han realizado cambios. Puede hacerlo en cualquier forma razonable, pero no de forma tal que sugiera que tiene el apoyo del licenciante o lo recibe por el uso que hace.

[Resumen de licencia](#) - [Texto completo de la licencia](#)